

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 - 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Bartošíková

**Nové technologie a jejich vliv na uživatelské
zvyky čtenářů**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Helena Havlíková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL - TIME STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Lenka Bartošíková

**New technologies and their influence on
user habits of readers**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Helena Havlíková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Lenka Bartošíková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí své práce paní PhDr. Heleně Havlíkové za odborné vedení a zajímavé podněty, které mi při tvorbě bakalářské práce poskytla.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vlivem nových technologií na čtenářské zvyklosti. V teoretické části jsou rozebrány ve vzájemném propojení tři hlavní pojmy: knižní trh, digitalizace a čtenářství. Tyto kapitoly aplikují charakteristiky trhu na knižní trh, pojednávají o digitalizaci a jejím vlivu na knižní sektor, zabývají se elektronickými formami knih a dopady nových technologií na čtenářské návyky. Praktická část na základě dotazníkového šetření odpovídá na otázky vztahu obyvatel České republiky ke knize a jejich přístupu k moderním technologiím, které mají vliv na změnu čtenářských návyků.

Klíčové pojmy

Četba, čtečka knih, čtenář, digitalizace, e-kniha, kniha, knihkupectví, knihovna, knižní trh, nakladatelství, návyk, nové technologie.

Annotation

This bachelor work is about the influence of new technologies on reader's customs. The interconnection of three main terms – book market, digitisation and reading – are analysed in the theoretical part. These chapters are applying characteristics of the market on the book market; they are discussing digitisation and its influence on the book market; they are concerning with electronic forms of books; and the impact of new technologies against reader's customs. The practical part is based on questionnaire survey. It is answering on questions about the relationship of inhabitants of the Czech Republic to books and their attitude to modern technologies, which have an influence on the change of reader's customs.

Key words

Book, book market, book reader, bookstore, digitizing, e-book, habit, library, new technology, publishing house, reader, reading.

Obsah

ÚVOD	9
1 DEFINICE TRHU A JEHO ZÁKLADNÍ NÁLEŽITOSTI	11
1.1 Knižní trh	13
1.1.1 Složky knižního trhu	14
1.1.2 Proměny českého knižního trhu od roku 1989	18
1.1.3 Knižní trhy v zahraničí	19
2 DIGITALIZACE A JEJÍ VLIV NA KNIŽNÍ SEKTOR	22
2.1 Nástup internetu.....	23
2.2 Digitalizace knihovnických systémů.....	24
2.3 Knihovny a jejich modernizace	25
2.4 Elektronické čtení	27
2.5 Elektronická kniha.....	29
2.5.1 Historie elektronických knih	30
2.5.2 Elektronické knihy v současnosti	31
2.5.3 Tvorba, produkce a poskytování e-knih.....	33
2.5.4 Získávání e-knih	33
2.6 Další formy knih	34
2.6.1 Audiokniha.....	34
2.6.2 Filmové zpracování	36
2.6.3 Interaktivní knihy.....	37
3 ČTENÁŘSTVÍ	39
3.1 Typy čtenářů.....	40
3.1.1 Starší generace	40
3.1.2 Střední generace	40
3.1.3 Nejmladší generace	41
3.2 Čtenářské návyky	41
3.3 Programy a kampaně na podporu čtenářství	45
4 VLASTNÍ ŠETŘENÍ	48
4.1 Vymezení výzkumných cílů.....	48
4.2 Otázky a hypotézy	48

4.3 Výzkumný vzorek.....	50
4.4 Výzkumná metodika	51
4.5 Časová organizace výzkumu podle jeho fází	52
4.6 Výsledky výzkumu	52
4.7 Interpretace a diskuse výsledků	66
ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	71
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

Volba tématu "Nové technologie a jejich vliv na uživatelské zvyky čtenářů" vycházela z jeho aktuálního významu ve společnosti. Autorka si jej vybrala pro jeho poutavost a osobní vztah ke čtenářství. Nacházíme se v době, kdy dochází k velkému převratu ve vztahu k novým technologiím a téma knižní digitalizace bývá často předmětem diskusí. Mnoho lidí je zásadně proti elektronickým knihám a takovému způsobu čtení. A naopak tato digitalizace získala mnoho nadšenců, kteří už si jinou četbu nedokážou představit.

Autorka strukturovala svou práci jako teoreticko-empirickou. Přibližuje aktuální stav české společnosti ve vztahu ke čtenářství. První část teoretického základu pojednává o aktuálním stavu českého knižního trhu a jeho hlavních subjektech. V této kapitole je řešena charakteristika trhu, jeho subjekty (nakladatelství, knižní distribuce a knihkupectví) a porovnání se zahraničními knižními trhy. V další části se téma zaměřuje na problematiku digitalizace, na její historii, postup a vývoj nových technologií v oblasti čtenářství. Další částí této kapitoly představuje elektronické knihy, elektronické čtení a shrnuje hlavních výhody a nevýhody tištěných a elektronických knih. Třetí, poslední část teoretické části se zaměřuje na oblast čtenářství a čtenářské návyky. Tato kapitola obsahuje také programy a kampaně zaměřené na oblast čtenářství.

Praktická část kombinuje kvalitativní i kvantitativní metody výzkumu. Kvalitativní část je strukturována formou interview a kvantitativní formou dotazníku. Dotazník je určen pro všechny věkové kategorie čtenářů i nečtenářů a zjišťuje jejich postoj ke čtenářství a jejich přístup k moderním technologiím v oblasti čtenářství.

Cílem bakalářské práce je představit dosud téměř neprobádané a ve společnosti často diskutované v takové podobě, aby veřejnosti umožnila snazší orientaci v nových technologiích, které umožňují čtení knih. Dalším z cílů je charakteristika nových trendů a postojů čtenáře k tomuto tématu.

V práci jsou rozvedeny následující hlavní otázky:

- porovnání tří generací čtenářů a jejich způsobů čtení

-získávání knih a přístup ke knihám-

-nové technologie a jejich oblíbenost mezi čtenáři.

Tato práce by mohla být přínosná jako metodická příručka pro čtenáře či uživatele nových technologií. Autorský vklad poskytuje praktická část práce formou kvalitativního a kvantitativního výzkumu.

Úskalím této práce byl nedostatek literatury vztahující se k tomuto tématu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE TRHU A JEHO ZÁKLADNÍ NÁLEŽITOSTI

*"Trh je oblast ekonomiky, ve které dochází k výměně činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty prostřednictvím směny zboží. Směnu zprostředkovávají peníze."*¹ Vznik trhu je závislý na procesu vytváření, které má společenský charakter. Vznikl z důvodu vysoké dělby práce mezi lidmi.

*"Společenská dělba práce znamená rozdělení podle pracovních činností, což znamená specializaci různých lidí na výrobu různých statků. Zvýšená efektivnost je zajištěna tím, že každý výrobce se může specializovat v souladu se svými individuálními schopnostmi"*²

Dnešní podobě trhu předcházela jednodušší dělba práce - výměna produkt za produkt, tzv. naturální výměna. Tento proces se odehrával na trzích, či jarmarcích kam lidé přinášeli své výrobky (boty, šaty, chléb a další nezbytné potřeby). Lidé se na jarmark běžně připravovali velice dlouho a na svém zboží pracovali celé měsíce. Jarmark pro ně představoval způsob, jak své výrobky prodat a získat peníze na zboží, které potřebovali pro svou obživu na ten čas, po který budou vyrábět další zboží pro trh. Dříve si lidé většinu věcí vyráběli sami a kupovali si pouze to co si sami neuměli vyrobit. (Macáková, s. 25).

Složitější dělba práce vedla k zavedení platidla, jako prostředku směny - peněz. Během času se měnily i potřeby a požadavky spotřebitelů, na které musí reagovat tržní mechanismus. V důsledku toho se mění nabídka a poptávka. Výrobci se musí přizpůsobit a trh směřuje finance do oblasti po které je právě poptávka.

Tržní mechanismus je postaven na třech základních otázkách (problémech):

1) Co a kolik vyrábět ? - Tato otázka se zaměřuje na typ zboží, které se bude vyrábět pro uspokojení lidských potřeb.

¹ MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurs*. 8. aktualiz. vyd. Slaný: Melandrium, 2003, s. 25. ISBN 80-861-7538-3.

² KRČ, Miroslav a Oto KUBIK. *Ekonomie: vstupní kurs*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1992, s. 43. ISBN 80-206-0328-X.

2) Jak vyrábět ? - Tato otázka se zaměřuje na výběr technologií a zboží při výrobě.

3) Pro koho ? - Tato otázka se zaměřuje na rozdělování vyrobeného zboží mezi obyvatelstvo. Podle výše platů, důchodů,...(Sojka, Konečný, s. 23).

Trh vytváří takové podmínky, které umožňují jednotlivým subjektům udávat směr jejich činnosti a tím odpovídat na výše uvedené otázky. (Sojka, Konečný, s. 25).

Trh musí splňovat 3 náležitosti:

Nasycenost - Trh by měl zabezpečovat větší nabídku, než je poptávka.

Konkurenčnost - Každý subjekt na trhu určuje jaké zboží, za kolik a kolik ho vyrobí, v jaké kvalitě a pro jakou vrstvu lidí.

Otevřenost- Rovný vstup na trh pro všechny subjekty.

Chování tržních subjektů je ovlivněno zákony trhu.

1) Zákon nabídky - pokud se navyšuje cena, navyšuje se i nabídka

2) Zákon poptávky - navýší - li se cena, poptávka klesá (Švarcová, s.20).

Cena zboží na trhu může být předmětem dohody mezi zákazníkem a prodejcem. V případě, že je cena fixní je přesto stále ovlivňována postojem kupujícího ke zboží. Pokud je cena nízká, zákazníci nakupují a prodejce může cenu navyšovat. V opačném případě: Je-li cena příliš vysoká a produkt nemá odbyt, tak musí prodejce cenu snížit na přijatelnou úroveň. Tento proces se řídí zákony nabídky a poptávky.

Rozlišujeme několik typů trhů:

Trh dle velikosti: místní trh, národní trh, světový trh

Podle počtu zboží na trhu:

Dílčí trh - Na dílčím trhu se vyskytuje pouze jeden druh zboží.

Agregátní trh - Na trhu agregátním jsou zastoupeny všechny druhy zboží.

Podle typu zboží na trhu: trh produktů, trh peněz, trh výrobních faktorů

1.1 Knižní trh

Český knižní trh patří mezi trhy produktů. Podle typu zboží na trhu se zařazuje mezi trhy dílčí. A podle velikosti se vyskytuje v místních podmínkách jako maloobchody či knihkupectví. Na úrovni národní, jako síť knihkupectví a nakladatelství a na úrovni světové, jako mezinárodní trh, na kterém jsou obsaženy všechny tituly z celého světa. *"Knižní trh je značně kapitálově náročný, což platí o to víc pro ČR (malý trh s nesvětovým jazykem, náklady na výrobu knih na úrovni světových cen, prodejní ceny na úrovni platů v Česku). Z těchto důvodů se zde dosahuje v průměru relativně nižší míry zisku v poměru k vynaloženým nákladům a většinou delší doby návratnosti vložených prostředků než zpravidla v jiných výrobních oblastech."*³

V oblasti velikosti tedy patří český knižní trh mezi trhy malé velikosti, tento údaj lze získat analýzou potencionálních zákazníků v dané zemi ve vztahu k danému produktu. (Anna Stöcklová, 2008, [on-line]). Český knižní trh musí plnit všechny základní úlohy vztahující se na trhy bez rozdílu zaměření. Jeho primární úlohou je zprostředkovávání aktu koupě a prodeje mezi zákazníkem a prodejcem. Trh přerozděluje finanční zdroje do oblastí, které jsou zákazníkem poptávány a tím usměrňuje ceny zboží na trhu.

Knižní trh je tvořen třemi složkami. Jsou to: nakladatelství, která knihu vydávají, dále knižní distributor (dodavatel, velkoobchod) a knihkupectví, která knihu nabídnou čtenáři. Významnou úlohu na knižním trhu zastávají také knihovny, které se podílejí pouze na nákupu či získávání knih a jejich poskytování čtenářům za užitelský poplatek.

Největší změny zaznamenal český knižní trh po roce 1989. V této době došlo k vysokému rozmachu nakladatelství, knižní produkce i knihkupectví.

V České republice není sepsán žádný kvalifikovaný jednotný dokument či studie, který by informoval o stavu a situaci na Českém knižním trhu. Jedinou zprávu vytvořil SČKN, na základě svých zkušeností a výzkumů. (Zpráva o českém knižním trhu, 2010, s. 4).

"Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN) byl založen v roce 1879 z podnětu takových osobností, jako byli J. R. Vilímek, J. Otto a F. Topič, za účelem

³ CÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALAŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

šíření českých knih a dodržování profesní etiky. Roku 1949 byl Svaz zlikvidován a veškerý jeho majetek byl zabaven. V roce 1990 obnovený Svaz na odkaz historické organizace vědomě navázal a vytkl si za cíl hájit v tržních podmínkách společné profesní zájmy nakladatelů, distributorů a knihkupců. SČKN je registrován jako občanské sdružení, jehož členy jsou nakladatelé, knihkupci, distributoři a další subjekty s vydavatelskými útvary (VŠ, knihovny, ústavy). K 1. 8. 2011 měl 216 členů." ⁴

Mezi znaky moderního knižního trhu patří i postupná digitalizace dokumentů a rozšiřování služeb a informovanosti na internetu.

Postup knihy na trhu je následující:

Sepsání knihy -> posudek, vydání -> tisk, vazba -> propagace na trhu -> prodej v knihkupectví -> četba

Velká změna byla zaznamenána se vstupem vysokého počtu elektronických knih na český knižní trh v roce 2010.

1.1.1 Složky knižního trhu

Nakladatelství

"Je instituce, která vydává dokumenty, zajišťuje finanční prostředky a odpovídá za jazykovou, odbornou a výtvarnou úroveň dokumentů. V některých případech nakladatelství dokumenty též distribuují a prodávají." ⁵ Tato činnost je užívána na základě živnostenského listu v daném oboru. Nakladatelství by mělo vlastnit i tiskárnu publikací, ale není to podmínkou. Autor zasílá svůj rukopis do nakladatelství, které posoudí jeho kvality a schopnost konkurenčně obstát na knižním trhu. Na základě toho se rozhodne, zda knihu vydat. "Největší riziko stále nesou nakladatelé, kteří jsou nuceni investovat do výroby většinou s nejistým výsledkem." ⁶

Mnohdy se diskutuje nad rozdílem mezi pojmy vydavatelství a nakladatelství. Nakladatelství je společnost, která vydává publikace v knižní podobě. Oproti tomu

⁴ Historie SČKN. Svaz českých knihkupců a nakladatelů [online]. 2009 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.sckn.cz/index.php?p=historie>

⁵ STÖCKLOVÁ, Anna. Proměny knižního trhu v současnosti. In: *Knihovnický Zpravodaj Vysočina* [online]. 2008 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1056&key=M>

⁶ CÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALÁŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

vydavatelství má pole působnosti hlavně v oblasti vydávání časopisů, sborníků a někdy i hudebních děl.

V nakladatelství se rozděluje práce do tří klíčových rolí: nakladatel, redaktor a grafik. Bez těchto osob by nemohlo fungovat žádné nakladatelství. Práce nakladatele zahrnuje řízení a správu celého podniku. Redaktor plní také funkci editora a dohlíží na jazykovou správnost vydávaných publikací a grafik zabezpečuje grafické provedení knih a připravuje je k tisku. V nakladatelství může jedna osoba zastávat více než jednu z uvedených pozic. Nakladatelství mnohdy, krom editace a vydávání knih provozuje i vlastní e-shop či kamenný obchod. Mnoho menších nakladatelství je provozováno v domácích podmínkách a to hlavně kvůli snížení nákladů.

Podle zprávy o Českém knižním trhu z roku 2011 bylo 2529 nakladatelství, která vydala alespoň jednu publikaci. (Zpráva o českém knižním trhu, 2010, s. 11). Více než 100 knih za jeden rok vydává v ČR 28 největších nakladatelství, v tomto počtu jsou zahrnuty i nakladatelství působící při vysokých školách. (Viz. Příloha A).

*"Česká nakladatelská scéna je dosti nepřehledná. Národní agentura ISBN vede sice soupis nakladatelů, jimž přidělila ISBN, ale nakladatelé nemají povinnost být u této agentury registrováni a mohou vydávat knihy bez ISBN. Národní agentura ISBN tomu čelí tak, že přiděluje ISBN i knihám nakladatelů, kteří nemají přidělený vlastní kód nakladatele (někteří o přidělení nějakého ISBN pro svou knihu požádají, jiní o tom ani nevědí)."*⁷

*"ISBN (angl. international standard book number, mezinárodní standardní číslo knihy) je číslo, které mezinárodně identifikuje každou knihu (nebo každou brožuru nebo každé vydání knihy) určitého nakladatele (vydavatele). Význam ISBN spočívá v jednotné, jednoznačné, mezinárodně srozumitelné a mezinárodně využitelné identifikaci knih."*⁸

Katalog všech nakladatelství, která působí v České republice vede Česká národní knihovna.

⁷ Počítání nakladatelů aneb Česká nakladatelská scéna (2007). In: *Počítání nakladatelů aneb Česká nakladatelská scéna (2007)* [online]. 2007 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.pistorius.cz/KNIZNITRH/Nakladatele.html>

⁸ TKAČÍKOVÁ, Daniela. Systém ISBN. In: *Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava* [online]. 1998-2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://knihovna.vsb.cz/kurzy/uvod/06.html>

Nakladatelství před r. 1989

Převrat knižního trhu v roce 1989 znamenal největší změny hlavně v oblasti nakladatelství. Před rokem 1989 byla všechna nakladatelství státní a bylo jich zhruba čtyřicet. Následně se otevřela možnost vstupu na knižní trh i soukromým subjektům. Počet nakladatelství během těchto let až do současnosti vzrostl na téměř 3000 subjektů. Po roce 1989 začalo vycházet více titulů, ale v menším nákladu. *"Náklad se pohybuje v rozmezí 3 500-5 000 výtisků. Před rokem 1989 byl průměrný náklad 18 tis. výtisků. Po roce 1990 přestali čeští nakladatelé uvádět data o nákladech svých publikací."*⁹ Nyní (2010) mají vysoký podíl na celkové produkci překlady z cizích jazyků (angličtina, němčina, francouzština, a ruština), které tvoří zhruba 35 % z nákladů.

Knižní distribuce (dodavatel, velkoobchod)

*"Knižní distributor (nebo také knižní velkoobchod) zprostředkovává pohyb knih od nakladatele ke knihkupci, někdy i k cílovému zákazníkovi."*¹⁰ Knižní distribuce provozuje své služby v určité oblasti či území a nebo spolupracují pouze s vybranými nakladatelstvími a zastupují je. Knižní distributor také pravidelně informuje společnost o novinkách na knižním trhu a propaguje je.

*"Distribuce si z celé knihy bere od 42 do 45 procent. Ale jsou i distributoři, co chtějí nad padesát procent. Maloobchod a distribuce jsou skutečně nejpracnější a finančně nejnáročnější."*¹¹ K provozování této činnosti jsou zapotřebí stálí zaměstnanci a zajištěné prostory sloužící k výkonu práce. *"Distribuce je dnes spíše oblastí, která se nabízí pro investice včetně těch zahraničních"*.¹²

Knižní distribuce před rokem 1989

"Po listopadu 1989 došlo k totálnímu rozpadu státního monopolu na distribuci a prodej knih. Distribuce fungovala na krajském principu, ale ani jeden z bývalých státních podniků kniha se nedočkal privatizace, a tak se jednotlivé podniky v gesci MK ČR postupně uváděly do likvidace. Zvláště citlivé byly jejich skladové zásoby, které by

⁹ STÖCKLOVÁ, Anna. Proměny knižního trhu v současnosti. In: *Knihovnický Zpravodaj Vysočina* [online]. 2008 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1056&key=M>

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Tamtéž

¹² ČÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALÁŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

*svými masivními výprodeji ohrožovaly teprve se nově rozvíjející knižní trh. Pro dovoz a distribuci zahraniční literatury, a to především z bývalého Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí sloužil bývalý státní podnik Zahraniční literatura. I on skončil likvidací."*¹³

Knižní distribuce byla po roce 1989 ovlivněna stejně jako nakladatelství. V důsledku nárůstu počtu nakladatelství vzrostl i počet knižních distributorů. Stejně jako vydavatelství provozují některé distribuční společnosti vlastní knihkupectví.

Knihkupectví

Provoz knihkupectví je jedna z oblastí podnikání, která se zaměřuje na prodej a někdy i distribuci knih, odborných publikací a v mnoha případech i papírenského a dárkového zboží. Proměnou dnešního knižního trhu a nástupem digitalizace je šíření vzdělanosti nahrazeno novými technologiemi. Proto dnes většina knihkupectví funguje pouze pro obchodní účely. Kulturní akce, literární setkání a autogramiády pořádají většinou jen velká knihkupectví a knihkupectví s dlouholetou tradicí. Malých knihkupectví stále ubývá hlavně vlivem zvyšování cen a nástupu knih v elektronické podobě. Tato situace probíhá zejména ve městech s malým počtem obyvatel. Knihkupectví se dělí podle velikosti, která vychází z počtu nabízených titulů.

Knihkupectví před rokem 1989

*"Také knihkupecká síť se v ČR po listopadu 1989 vytvořila zcela nově. Jednotlivá knihkupectví byla v převážné většině navázána na krajské podniky knižní distribuce. Jednotlivé provozovny – zvláště na lukrativních místech – fungovaly většinou v pronajatých prostorách. Po roce 2000 fungovalo v Česku cca 600 knihkupectví, která nabízela výhradně knižní sortiment; v některých malých místech došlo ke spojení prodeje knih např. s nabídkou kopírovacích služeb, prodejem papírenského či kancelářského zboží, s nabídkou vyvolávání filmů apod."*¹⁴

¹³ CÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALAŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

¹⁴ CÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALAŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

Po roce 1989 vzniklo několik velkých knihkupeckých sítí konkurenceschopných i v evropském měřítku (Neoluxor, Levné knihy) a několik obnovených domů knih. Tento nově vytvořený systém knihkupectví byl a je mnohem propracovanější a nabízí větší nabídku služeb i zboží než před rokem 1989. (Císař, Balašík, 2009, [online])

1.1.2 Proměny českého knižního trhu od roku 1989

Změna byla zaznamenána i ve vycházejících žánrech. Naskytl se zde prostor k prosazení nových autorů, a také prostor k vydávání děl a autorů, kteří byli před r. 89 zakázáni. Pro české autory se otevřela možnost publikovat svá díla i v zahraničí. Typické rysy v jejich dílech byly projevy radosti z vyprávění, z objevování nových možností a schopnost vytvářet a popisovat nové a fiktivní světy. Tato díla ihned zaznamenala velký úspěch u čtenářů.

Typické změny byly i v oblasti žánrů. V této době byl zaznamenán veliký rozmach autobiografického zaměření knih, jako jsou romány ze života a životopisné příběhy. Dalšími žánry, které se v této době dostaly do popředí byl žánr fantasy a žánry romantizující literatury. Tyto žánry se staly velmi populárními, vzhledem k faktu, že nic takového trh před rokem 1989 v takovém množství neobsahoval a tudíž to bylo něco nového a dosud neprozkoumaného.

V České republice se v roce 2000 začala vydávat knižní edice Harry Potter a Kámen mudrců, tato kniha plnila očekávání čtenářů z té doby. Charakteristické rysy knihy byly: nový smyšlený svět, kouzla, magická stvoření, představa, že vše je možné. U této literatury mohl čtenář ve velké míře zapojit svou fantazii a více si tak příběh užít. Postupem času vyšlo celkem 7 knih, které byly přeloženy do několika světových jazyků. Tato kniha upoutala čtenáře všech věkových kategorií a dodnes se drží na žebříčku bestsellerů v žánru fantasy. Dalším bestsellerem v této kategorii byl Pán prstenů od J.R.R. Tolkiena, který byl v Čechách vydán v roce 1990 a vyšel celkem ve třech dílech.

Tato dvě díla jsou natolik populární, že dle jejich předlohy byly natočené filmy, které stejně jako knihy sklidily veliký úspěch. Díla mají i své vlastní fankluby a motivy těchto děl jsou využívány na mnoha reklamních předmětech od propisek až po skutečné figurky postav pro sběratele.

Po roce 1989 se do popředí začaly dostávat bulvární časopisy, které zakládaly "kult celebrit". Celebrity v mnohém představovaly nové ikony a tím z části nahradily úlohu, kterou doposud představovali knižní "hrdinové". Stejnou funkci plnila i televize a stále se rozšiřující filmová produkce, která u mnoha lidí nahradila únikový prostor, který jim dříve přinášela četba. (Petr A. Bílek, 2005, [online]).

1.1.3 Knižní trhy v zahraničí

Německo

Německo má jeden z nejpestřejších vydavatelských sektorů na světě, ale jsou zde velmi časté stížnosti na nepřehlednost nabídky na trhu. Malí a střední vydavatelé zastávají na knižním trhu velmi významnou roli a jsou dominantou ve vydavatelském prostředí. Malá knihkupectví si stále udržují svou významnou roli v systému, ale postupně jich ubývá. "Novým" trendem jsou stále přibývající internetová knihkupectví a objednávání knih on-line. *"Knihy mají v Německu speciální status, protože nejsou jak průmyslem tak i vládou považovány za pouhé zboží, nýbrž za součást německého kulturního bohatství a tudíž nejsou pouze předmětem systému pevných cen, nýbrž jsou i zařazeny do nižší daňové sazby."*¹⁵

Současným problémem je nelegální stahování e-knih z internetu. Síť úložišť s nelegálním obsahem se v Německu stále více rozrůstá a uživatelé z nich stahují vysoké množství e-knih. Počet těchto nelegálně stažených knih dosahuje až 60% z celkového počtu e-knih. (Dočekal, 2011, [online]). Trh s e-knihami v Německu ještě není na dostatečné úrovni, protože u čtenářů nezaznamenal dostatečný úspěch. V roce 2010 tvořily e-knihy pouhé 0,5 % z celkového prodeje knih. V posledních letech byl v Německu zaznamenán vysoký pokles prodeje knih v důsledku nedostatku financí v tomto sektoru. Současná doba přeje internetu a sociálním sítím, proto jsou často využívány k poskytnutí přehledu, recenzí a propagaci knih uživatelům sociálních sítí. (Ficher, 2011, [online]).

Německo je v mnoha směrech proslulé i svými knižními veletrhy, které se každoročně pořádají ve Frankfurtu a v Lipsku. Tyto veletrhy mají velký úspěch a jejich návštěvnost se rok od roku zvyšuje. Letos se na těchto veletrzích úspěšně

¹⁵ Analýza německého vydavatelského sektoru: Publikování v Německu v r. 2003. In: *Svaz českých knihkupců a nakladatelů* [online]. 2004 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.sckn.cz/content/zpravy/file-111.htm>

prezentovaly digitální knihy, které mají v Německu stále více příznivců. (Smejkalová, 2013).

Polsko

Polský knižní sektor tradičně každý rok pořádá tři velké knižní veletrhy: v Krakově, ve Wroclavi a ve Varšavě. Těchto trhů se pravidelně účastní i zástupci z České republiky. Polský knižní trh se právě nachází v největším úpadku za posledních 20 let. Dle provedených výzkumů ubývá v Polsku klasických čtenářů, ubývají uživatelé knihoven a knihovny se ruší. Jedním z důvodů je masivní nástup internetu a sociálních sítí. Informace jsou v současné době získávány ze sociálních sítí a z internetu. Dalším faktorem je domácí výchova, ve které se ve většině případů upustilo od běžného předčítání dětem. Dalším faktorem, který mohl vést k úbytku čtenářů je zvýšení daně za knihy z 0 na 5 %. (Langová, 2012, [online]).

Rakousko

Rakousko má stejně jako Německo nastavené fixní ceny za knihy. Daň byla v současné době snížena ze 20 % na 10 %, což pozitivně zapůsobilo na prodej knih. Rakouská nakladatelství se orientují převážně na mladé ambiciózní autory, kteří však mají ve zvyku po první až druhé vydané knize přestoupit k německým nakladatelům. Hlavním důvodem je lépe propracovaná a organizovaná propagace knih. Rakouská nakladatelství vydávají za rok výrazně méně knih než česká. V Rakousku se vydává 11 000 titulů a v České republice 18-20 tisíc titulů ročně. (Dimter, 2011, [online]).

Slovensko

Slovenský trh patří mezi trhy malé velikosti. Je zde velmi populární návyk číst knihy v českém jazyce, Pokud vyjde kniha v českém jazyce, tak není pro slovenská nakladatelství výhodné jí překládat do slovenského jazyka, a proto mnoho knih ani ve slovenštině nevychází. I někteří slovenští autoři nechávají vydávat své knihy rovnou v českém jazyce a to i proto, aby si zajistili větší okruh čtenářů. (Rankov, 2011, [online]).

Na Slovensku se v nakladatelském sektoru hledí spíše na finanční stránku vydané publikace, nikoli na její kvalitu. (Kušnierik, 2012, [online]).

Na prodej elektronických knih se na Slovensku zaměřuje internetové knihkupectví Martinus, které vede své stránky v českém jazyce. Své přesné statistiky o prodeji e-knih neuvádí, pouze zmiňuje, že se od roku 2011 do roku 2012 jejich prodej zdesetinásobil. (Vyleťal, 2013, [online]).

Maďarsko

Maďarský knižní trh patří stejně jako trh v ČR mezi trhy malé velikosti a opět se vychází z počtu obyvatel (9,5 mil.). V roce 2012 učinil český server e-reading.cz strategickou dohodu s Maďarskem a vstoupil na maďarský knižní trh.

USA

Spojené státy americké mají celkem přes 312 miliónů obyvatel, proto se jejich knižní trh zařazuje mezi trhy největší velikosti. Typickým rysem pro USA je vysoký nárůst knih v elektronické podobě a zánik malých knihkupectví. Elektronické knihy v USA zastupují až 6,4 % z celkové produkce. Málo zastoupené jsou naopak překlady z cizích jazyků, ty tvoří pouze 3% z celkové produkce a tento údaj stále klesá. (Krčmář, 2012, [online]).

Francie

Francie, s počtem 65 mil. obyvatel má také knižní trh největší velikosti. Francouzi mají velmi blízký vztah k literatuře. Proto se ve Francii ročně uděluje přes 2000 literárních cen. Prodej knih v tištěné formě ve Francii stále stoupá. Typickými znaky Francouzského trhu je také odmítání a snaha o co nejmenší rozmach knih v elektronické podobě. Tyto knihy zde tvoří pouze 1,8 % z celkové produkce. Stát se tomuto rozmachu snaží zabránit podporou knihkupeckých sítí (fondy, slevy na pronájem prostor, atd.). (Prodeje knih ve Francii stoupají, ty elektronické brzdí vláda a odbory, 2012, [online]).

2 DIGITALIZACE A JEJÍ VLIV NA KNIŽNÍ SEKTOR

S rozvojem společnosti neustále rostou nároky na dostupnost zboží a služeb. Vlivem těchto nároků se společnost snaží usnadnit přístup k informačním zdrojům a rozšiřovat jejich nabídku. Jednou z možností je stále více se rozšiřující digitalizace. *"Digitalizace je konverze obsahu dokumentů v tradiční podobě (tedy na analogovém médiu) do digitální podoby. Informace může být ve formě textové, obrazové, zvukové, audiovizuální popřípadě ve všech jejich kombinacích."*¹⁶

Digitalizace může být prováděna prostřednictvím skenování papírové formy dokumentu, nebo přepisem dokumentu do programu, ve kterém je možnost dokument později přečíst či prohlédnout. Na knižním trhu digitalizace probíhá v nakladatelstvích, knižní distribuci, knihkupectvích i v knihovnách. Digitalizace slouží především k lepší přehlednosti, k usnadnění vyhledávání, dále je využívána k archivaci dokumentů, vyšší životnosti a ochraně dat. Dalším důvodem je úspora místa i finančních zdrojů, které by musely být vynaloženy pro vydání knihy v tištěné formě.

K přístupu k digitalizovaným dokumentům je zapotřebí využití nových moderních technologií. Digitalizace může probíhat u běžného uživatele s přístupem k moderním technologiím, nebo ve velkém například v knihovnách. Některé knihovny mají i svá specializovaná oddělení sloužící k digitalizaci dokumentů.

Digitalizace dokumentů podléhá autorskému zákonu, což v České republice znamená zákon č.121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Existuje několik možností získání dokumentů. Jedna z možností je výpůjčka v knihovně. Další možností je volné stažení na internetu na portálech vydavatelství a nebo stahování se souhlasem autora, resp. nakladatelství. Dále je to koupě elektronické verze, či tištěné verze a její převedení (oskenování) do elektronické formy pro studijní účely. Poslední možností je stažení na nelegálních portálech bez souhlasu autora, které znamená porušování autorského zákona. Tento zákon se vztahuje i na nelegální šíření jakéhokoliv obsahu bez souhlasu autora.

Největší změna v knižním sektoru byla zaznamenána v roce 2010 kdy se začaly masově rozšiřovat elektronické knihy. (Císař, Balaščík, 2009, [online]). Masivnímu

¹⁶ LICHNOVSKÁ, Pavla. Digitalizace dokumentů. In: *Kabinet informačních studií a knihovnictví* [online]. 2010 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Digitalizace_dokument%C5%AF

nástupu e-knih se musel přizpůsobit celý knižní trh a dle toho upravit svou nabídku tak, aby vyhovovala tradičnímu i modernímu zákazníkovi. Stejně jako jednotlivé složky trhu se musely přizpůsobit novému trendu i knihovny.

2.1 Nástup internetu

Internet se od masového šíření v roce 1999 rozvinul do podoby virtuálního prostoru zaměřeného na široké spektrum služeb a produktů. V současnosti se jedná o součást běžného života člověka. Nabídka produktů na internetu se stále více rozrůstá. Tento vývoj se významně odrazil na vývoji dnešní společnosti. Internet je dnes na trhu poskytován mnoha společnostmi, v různých kvalitách a cenových relacích, proto se dá považovat za dostupný všem sociálním vrstvám.

Ovládání internetu již nepatří pouze do okruhu činností mladších generací, je to prostředek, který je často využíván na mnoha pracovních pozicích, proto si ho musela osvojit i starší generace. Je to prostředek, který je hojně využíván i ve vzdělávání a mnohdy je ve školství vyžadován k vyhledávání informací spojených s výukou. Internet je v současné době velmi mocným masovým prostředkem, který slouží k propagaci, sdílení i zvyšování všeobecné informovanosti ve společnosti.

Internet je prostor, který poskytuje mnoho neobjevených možností, změn a nových vjemů. Tato technologie se stala pro mnohé jedince novým koníčkem a zčásti nahradila zvyklosti a koníčky dříve pro ně typické. Mezi tyto koníčky patří i čtenářství.

Vzhledem k tomuto rozmachu musela nakladatelství a knižní distribuce podniknout strategické kroky k rozšíření působnosti a propagace na internetu. Většina nakladatelství a knihkupeckých sítí si založila své webové stránky, prostřednictvím, kterých informují zákazníky o knižních novinkách a probíhajících změnách v organizační struktuře. Dalším krokem bylo zakládání internetových obchodů a e-shopů, které zákazníkovi nabízí i internetovou platbu a doručení poštou až domů. Nevýhodou takového obchodu je nutnost kalkulace expedičních poplatků. Druhou možností je rezervace v internetovém obchodě a osobní vyzvednutí na místě, při kterém je možné si knihu prohlédnout.

Kamenné obchody mají mnohem vyšší náklady než e-shop, který lze provozovat i z domácího prostředí. Díky nižším nákladům e-shopů lze nastavit nižší

ceny, poskytovat výhodné nabídky a akce. Své nabídky vedou na internetu i antikvariáty, u kterých je možná rezervace a následně zaslání poštou až do domu, či osobní vyzvednutí. Zákazník má jistotu, že dané zboží je skladem a jde najisto.

Na stejném principu pracují i knihovny, které se také zaměřily na svou propagaci a zkvalitnění služeb v oblasti internetu. Velké knihovny mají své webové stránky a vlastní databáze knih, ve kterých čtenář vyhledává, která z knih je k dispozici na vybrané pobočce, popřípadě si ji rezervovat a vyzvednout.

Velkým přínosem internetu je možnost vyhledání recenzí na knihy od ostatních čtenářů. Internetová knihkupectví a obchody se také započítávají do působení knižního trhu a tzn., že i internetové obchody mají větší nabídku, než je poptávka. Tuto nabídku má uživatel možnost porovnat a dle ní si vybrat obchod s nejlepšími podmínkami.

Mezi nevýhody, které přináší internet, patří zánik mnoha pracovních pozic v knižním sektoru. Internetový obchod nevyžaduje takový počet zaměstnanců jako kamenný obchod či knižní dům. Mezi další nevýhody patří omezení přímé komunikace a přesycení oblasti internetu takovými informacemi, které nejsou řádně odcitované ani jinak prokazatelné. V této sumě informací často dochází ke zkreslování informací. Čtenář může být z tohoto aktuálního stavu zmatený a někdy má problém rozpoznat pravdivé a důležité informace.

2.2 Digitalizace knihovnických systémů

Digitalizace v knihovnách České republiky se začala plánovat již počátkem 90. let 20. století, kdy byla stanovena jako jedna z nejdůležitějších priorit automatizace knihovnických procesů. Toto odvětví však v té době vyčerpalo veškeré finance určené pro nové plány a na digitalizaci nezbyly prostředky. Až do roku 1995 nebyla národní knihovna schopna financovat toto odvětví. Proto digitalizace začala až se zapojením mezinárodního všeobecného informačního programu UNESCO.

V roce 1995 vzniklo několik projektů, které nebyly plně funkční a setkaly se mnohými problémy se spouštěním a prohlížením. V tom samém roce se také Národní knihovna České republiky rozhodla založit první digitalizační pracoviště pro digitalizaci rukopisů a starých tisků. V polovině 90. let byl do prvních českých institucí zaváděn internet. Během pár let bylo možné pozorovat jeho vzestup a vývoj. Podle odborníků

šlo o převratný komunikační prostředek do budoucna. Internet jako úložiště i prostředek k prohlížení byl shledán ideálním nástrojem pro prezentaci digitalizovaných knih. Samotná rutinní digitalizace byla zahájena roku 1996 na pracovišti v Národní knihovně České republiky. (Digitalizace aneb konec oslích uší, s. 21-23).

*"Během posledních desetiletí se situace v knihovnách zcela proměnila díky novým formám poskytování služeb a v rozsahu informačních zdrojů, které mají knihovny k dispozici."*¹⁷ Automatizaci knihoven bylo věnováno mnoho úsilí. V důsledku toho vzniklo mnoho nových databází a souborných katalogů sloužících k usnadnění přístupu a snadnějšího vyhledávání.

Vznikly nové elektronické zdroje a nové internetové stránky. Ale i přes propracovanost a přehlednost knihovnických katalogů volí uživatelé ve většině případů vyhledávání na internetu a to hlavně kvůli lepší dostupnosti a menší časové náročnosti. Mezi úskalí takového vyhledávání patří hlavně nedostatečná orientace v nepřehledném množství informací na internetu. Na tyto informace uživatel mnohdy reaguje zmateně a nedokáže rozlišit, které informace jsou vhodné. Problémem dnešních internetových článků či webových stránek jsou nepodložené údaje, plagiátorství a často také zkreslování skutečnosti.

2.3 Knihovny a jejich modernizace

*"Knihovny jsou instituce, které se tradičně zabývají shromažďováním, uchováváním, zpracováváním, ochranou a zpřístupňováním publikovaných dokumentů v jakékoliv formě. Umožňují rovný přístup k informacím, získávání nových znalostí a slouží jako prostředek naplňování ústavně zakotveného práva na informace."*¹⁸ Veřejné knihovny jsou zajištěny knihovním zákonem č. 257/2001 Sb., který udává podmínky pro provozování knihovnických a informačních služeb. *"Systém knihoven v ČR tvoří následující instituce:*

1) *Knihovny zřízené Ministerstvem kultury ČR- Česká národní knihovna, Moravská zemská knihovna, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K.E. Macana*

¹⁷ JÄGER, Radim. *Moderní přístup ke knihovnickým systémům: aplikace na resort životního prostředí*. 1. vyd. Praha: CENIA, 2012, s. 9. ISBN 978-80-85087-95-6.

¹⁸ JÄGER, Radim. *Moderní přístup ke knihovnickým systémům: aplikace na resort životního prostředí*. 1. vyd. Praha: CENIA, 2012, s. 15. ISBN 978-80-85087-95-6.

2) *Krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje*

3) *Základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce nebo jiným zřizovatelem*

4) *Speciální knihovny"* ¹⁹

Jedním z hlavních cílů všech typů knihoven je snaha o vzájemnou spolupráci. Mezi hlavní motivy patří efektivní využití finančních prostředků a uspokojování potřeb co nejširšího spektra čtenářů. (Jäger, 2012, s. 15). Čtenářské potřeby stále rostou v závislosti na nabídce trhu, proto i knihovny přizpůsobují svou nabídku potřebám čtenářů. Mezi služby veřejných knihoven se zařazuje: výpůjční služba (prezenční, absenční, cirkulační), kopírovací služby, primární digitální služby, překladatelsko-tlumočnické služby, bibliograficko-rešeršní služby, referenční služby, atd.

Mezi největší mezníky přímo v čtenářském procesu může patřit vstup e-knih na český knižní trh v roce 2010 a v souvislosti s tím vývoj nových technologií, které umožňují čtení v digitální podobě. Knihovny v současnosti nabízejí mnoho nových výpůjčních služeb, mezi nejnovější patří právě půjčování e-knih a zařízení s možností prohlížení a čtení e-knih tzv. čteček knih. Další stále se rozšiřující novinkou na trhu jsou audioknihy, které jsou nejčastěji na CD-ROMU a nebo ve formátu mp3, mp4. I k této formě knih je zapotřebí technické vybavení, prostřednictvím kterého je možné knihu přehrát, které však knihovny běžně nepůjčují, ale někdy je lze přehrát přímo v prostorách knihovny.

Mezi klasické výpůjční služby v českých velkých knihovnách může patřit půjčování časopisů, knih, e- knih, audio knih, půjčování hudebních CD a filmů. Typická knihovna láká čtenáře klidným prostředím, ve kterém je možné studovat a relaxovat u četby či poslechu hudby. Studentům i ostatním zájemcům knihovna poskytuje studovnu jako zázemí, ve kterém je možné si prostudovat knihy, které slouží pouze k prezenčním účelům. Dále čítárnu a přístup k internetu k vyhledávání informací.

V menších městských či vesnických knihovnách může být přístup k internetu stále zpoplatněn, ale velké knihovny jsou často vybaveny svým vlastním technickým vybavením, nebo poskytují svým čtenářům internet prostřednictvím připojení přes Wi-fi.

¹⁹ JÄGER, Radim. *Moderní přístup ke knihovnickým systémům: aplikace na resort životního prostředí*. 1. vyd. Praha: CENIA, 2012, s. 15. ISBN 978-80-85087-95-6.

Větší knihovny také pořádají akce pro děti, tematické akce k určitým výročím, předčítání, autogramiády. Mnoho knihoven je také zapojeno do Českých a zahraničních programů na podporu čtenářství.

2.4 Elektronické čtení

Elektronické čtení znamená četbu v digitální, či elektronické podobě. Běžně je užívána prostřednictvím zařízení, která takové čtení umožňují. Taková zařízení lze označovat pojem nové technologie.

Nové technologie v oblasti čtenářství

Za nové technologie v oblasti čtenářství lze považovat všechny nástroje jejichž prostřednictvím lze knihu přečíst. V praxi jsou to čtečky knih, počítač, notebook, tablet, chytré telefony, multifunkční zařízení, atd.

Čtečka knih

*„Jednouúčelové fyzické přenosné zařízení umožňující jednoduchou manipulaci s textem dokumentu (nahrávání, čtení, vytváření poznámek apod.)“*²⁰ Historicky první předchůdce dnešní čtečky knih vynalezla španělská učitelka Angela Ruiz Robles v roce 1949. Svůj vynález nazvala Mechanická encyklopedie. Tento prototyp fungoval na stlačený vzduch a text a grafika byly umístěny na cívkách. Angela Ruiz se snažila o prosazení tohoto zařízení a poskytnutí ho školám k výuce, ale nesehnala finanční prostředky k patentování tohoto zařízení. Jediný funkční přístroj je uložen v Národním muzeu vědy a techniky v La Corona ve Španělsku. (Lallanilla, 2013, [online]).

O další prototypy čteček e-knih se pokusily firmy Rocket eBook a SoftBook Reader v roce 1988 v Silicon Valley. Jejich čtečka měla podobu velké tlusté knihy s baterií. Toto zařízení mělo LCD display a jeho paměť byla schopna pojmout 10 knih. Připojení k internetu bylo možné uskutečnit propojením s počítačem prostřednictvím kabelů a nebo vestavěným modemem v zařízení. Tyto čtečky si získaly pár svých příznivců, ale největšími úskalími byla vysoká pořizovací cena v řádech stovek dolarů

²⁰ CELBOVÁ, Ludmila. elektronická kniha. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000866&local_base=KTD.

a nedostatek knih v digitální podobě. Tato společnost si také vytvářela vlastní e-knihy, které zpřístupnila do zařízení a v této době i vydavatelství začala digitalizovat svá autorská díla. I přes jejich úspěch neměl tento druh čteček takový odbyt, který se předpokládal. Na čtečky ještě lidé nebyli připraveni a dále raději kupovali knihy v papírové formě. (Lebert, 2011, [online]).

Zlom nastal až roku 2006, když představila své zařízení společnost Sony. Toto zařízení mělo kompatibilní formát a přijatelnou cenu pro uživatele. Toto zařízení zaznamenalo na trhu veliký úspěch a masivně se rozšiřovalo. Konkurence v této oblasti na sebe nenechala dlouho čekat, na trh se postupně dostaly značky Amazon (Kindle), Apple atd. V souvislosti se stále vzrůstajícím počtem elektronických dokumentů se v posledních letech odbyt těchto zařízení stále zvyšuje a stává se téměř běžnou věcí pro každodenní život.

Za čtečku lze v dnešní době považovat jakékoliv zařízení, které je schopno zobrazovat digitální podobu textu. Současně jako ostatní technologie na trhu prochází i čtečky vývojem a vylepšováním funkcí. Poskytují se nové služby a lepší design. S novým modelem na trhu běžně klesá cena u starších modelů, což působí pozitivně na ty zákazníky, kterým předchází cena nepříšla příznivá.

Rozlišujeme dva základní typy čteček e-knih: s dotykovým displayem a bez dotykového displaye. Toto rozlišení často ovlivňuje i nákupní cenu přístroje. Mnoho zařízení má už ve své základní výbavě Wi-fi přijímač, přehrávání mp3 tzn. i audio knih a videa. Dnešní typ čtečky dokáže pojmout až 3500 knih. Jedním z úskalí a zdrojem mnoha spekulací byl vliv čtečky na poškozování zraku. Když čtečky běžně obsahovaly barevný LCD display, tak byla zaznamenána častá únava očí a také větší energetická náročnost, proto se do nich v dnešní době již běžně používá technologie e-ink papíru. Čtečky v této podobě mají černobílý display a nepotřebují podsvícení.

Čtečka e-knih se v mnohém podobá tabletu. Její kapesní formát je jedním z hlavních důvodů, proč čtenáři volí čtečku. V porovnání s počítačem, tabletem a čtením knih v těchto zařízeních mají čtečky mnohonásobně vyšší výdrž baterie (e-ink), která se odhaduje se i na měsíc bez nabíjení. Další výhodou je lepší viditelnost obrazu za všech podmínek (na přímém slunci i ve tmě). Tento faktor je také ovlivněn technologií e-ink. Naopak pozitivem u tabletů a počítačů je rychlejší načítání a obnova dat.

Většina čteček podporuje více než jeden formát souborů. Tyto formáty jsou například pdf., txt., rtf., doc., a podobně. Jsou však i zařízení, která podporují pouze jeden svůj formát a uživatel tak musí získávat knihy pouze z jejich produkce. (E-book, 2013, [online]).

Česká republika má svůj vlastní prototyp čtečky knih s názvem Wooky reader, který slouží jako čtečka a další typ Wooky tablet reader, který má rozšířené funkce, barevný display a kratší výdrž baterie než čtečka. (Wooky.cz, 2013, [online]).

Dalším zařízením, se kterým lze prohlížet digitální text je chytrý telefon jinak označovaný jako smart phone, tablet, počítač, notebook nebo iPad, tato zařízení již mají funkce jako běžný počítač a umožňují četbu elektronických dokumentů přes aplikace ve formě textového prohlížeče. Do budoucna jsou v plánu i čtečky, které by měly barevný display a omezily by dopady na únavu očí. Tento přístroj lze přirovnat k tabletu, ale jeho funkce by byly propracovanější a display by byl volen tím způsobem, aby se omezily dopady na únavu očí a také úspora energie.

2.5 Elektronická kniha

Elektronická kniha je často také označována jako e-kniha, nebo e-book.

Za elektronickou knihu je považováno:

"1. Kniha v digitální podobě, tedy vytvořená na počítači nebo převedená do digitální podoby.

2. Jednoúčelové fyzické přenosné zařízení umožňující jednoduchou manipulaci s textem dokumentu (nahrávání, čtení, vytváření poznámek apod.).

3. Elektronickou knihou se někdy rozumí kniha v digitální podobě vydaná na fyzickém nosiči (např. na CD-ROM)"²¹

²¹ Celbová, Ludmila. elektronická kniha. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000866&local_base=KTD.

2.5.1 Historie elektronických knih

První elektronickou knihu představil v roce 1971 Michael Stern Hart (1947-2011). Vedla ho k tomu následující událost: V den děkuvzdání si šel koupit svačinu a paní v obchodě mu k nákupu přidala malou kopii Deklarace nezávislosti na falešném pergamentu, vzal si ji a uložil do tašky. Později, když si ji prohlížel, napadlo ho: Jaké by to bylo kdyby měl každý přístup ke knihám, snadno a zdarma. Rozhodl se tuto myšlenku uskutečnit, nejprve tak, že přepsal kopii Deklarace nezávislosti a sdílel ji na webu. Toto položilo základ k vytvoření masivní knihovny, která nese název projekt Gutenberg.

Michael S. Heart v programu pokračoval tak, že vyhledával dobrovolníky a ti opisovali či skenovali tisíce knih, které byly volně dostupné, nebo ke kterým měli povolení od autora. V této fázi již prakticky považoval tuto činnost za poslání. Jeho život odrážel toto poslání. Žil velmi skromně, jeho dům byl doslova plný knih, ale jeho dveře byly pro návštěvníky stále otevřené, protože se snažil se o knihy podělit s co nejvíce lidmi.

Michael Stern Heart jednou v Chicagu prohlásil: Jsou dvě věci na světě, které jsou opravdu zcela zdarma s nekonečnou zásobou: Je to vzduch, který dýcháme a texty v projektu Gutenberg.

Projekt Gutenberg zcela odpovídá cílům svého zakladatele jsou to tyto tři body: co nejvíce knih pro co nejvyšší počet lidí a zcela zdarma. Účelem programu je podpora vytvoření a distribuce elektronických knih. V současnosti projekt Gutenberg obsahuje přes 30 000 knih a kromě e-knih zaměřil svou produkci i na produkci audio knih. Mezi první knihy zapojené do programu patřily sebrané spisy Williama Shakespeara. (Langer, 2011, [online]).

Projekt Gutenberg byl na krátkou dobu založen i v České republice v roce 2009. V současnosti je však jeho činnosti zastavena kvůli vysokým nákladům. V České republice se o správu programu staral Daniel Dočekal. (Projekt Gutenberg zastaven, 2010, [online]).

2.5.2 Elektronické knihy v současnosti

Elektronické knihy a elektronické čtení jsou v současnosti velikým fenoménem, který si získává stále více příznivců. Je ideální období na rozšiřování tohoto trendu. Na českém trhu se vyskytuje dostatečné množství technického vybavení k elektronické četbě a počet knih v digitální formě stále narůstá. Ceny přístrojů se snižují v důsledku konkurenčního boje. Veliký vliv na šíření trendu mají i ceny tištěných knih, u kterých byl zaznamenán vysoký nárůst způsobený zvyšováním daně z přidané hodnoty. Mezi výhody elektronických knih patří skutečnost, že se mnohdy dají pořídit za mnohem menší cenu a někdy i zcela zdarma.

Elektronické knihy se vytvářejí jako každý elektronický dokument. První možností je přepis dokumentu a druhou je oskenování a použití OCR (optického rozpoznávání textu). Při této metodě je posléze možné zacházet s textem, upravovat ho a podobně. Většina společností e-knihy vytváří v univerzálních formátech, které jsou podporovány u většiny přístrojů například pdf. Ale jsou i výrobci čteček, kteří trvají pouze na odběru e-knih od jejich společnosti, a to pouze ve formátech, které jejich přístroje podporují.

Velkým problémem u elektronických knih je stále nedořešená otázka dostatečné ochrany autorských práv. Některá vydavatelství do svých e-knih přidávají ochranný prostředek DRM. *"Digital rights management (DRM) is a class of controversial access control technologies that are used by hardware manufacturers, publishers, copyright holders, and individuals with the intent to limit the use of digital content and devices after sale. DRM is any technology that inhibits uses of digital content that are not desired or intended by the content provider."*²²

Tato ochrana podle odborníků stále není dostatečná a je snadné jí prolomit, ale je to určitý druh nutnosti a jistoty pro vydavatele a autora. S touto ochranou se do budoucna nedá počítat jako s dostatečnou ochranou autorských práv. (Dočekal, 2010, [online]).

V současné době musí klasická tištěná kniha a e-book fungovat na trhu vedle sebe a vzájemně se doplňovat. *"Všichni zvítězí, pokud všichni budou pracovat společně." Přeneseno na naše téma: kniha má šanci, pokud nebude ignorovat digitální*

²² Digital rights management. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_rights_management

média; digitální média mají šanci neztratit svou vitalitu pokud vstoupí "v jednání" s knihou v její tradiční podobě." ²³ ... "Znakem informační revoluce konce 20. století je i to, že jednotlivé technologie nezasahují do mezilidské komunikace izolovaně, nýbrž se navzájem podporují a propojují" ²⁴

Každá z forem knih má svá pozitiva a negativa. Oba pohledy na tyto produkty shrnuje tato tabulka.

Tabulka 1: Porovnání výhod a nevýhod e-knih a tištěných knih

E-BOOK		TIŠTĚNÁ KNIHA	
+	-	+	-
Nízká váha	Nutnost pořídít si přístroj	Je možné číst kdekoliv kdykoliv, za všech podmínek	Zátěž
Počet knih v přístroji až 3500	Potřeba nabíjení či oprav	Je fyzická a má svůj příběh	Většinou s sebou člověk nosí jednu knihu
Jednoduché kopírování (pokud není DRM), kopie je totožná s originálem	Počáteční vysoké náklady na pořízení přístroje	Je možné vepsat věnování či autogram od autora	Kopírování není jednoduché, a je finančně náročné
Při ztrátě-možnost stáhnout znovu	Rozdílné ceny e-knih na trhu	Kniha jde bez problému darovat či půjčit	Při ztrátě je nutno si koupit znovu
Snadné vyhledávání v obsahu knihy online	Kniha nejde půjčit či darovat, protože nemá hmotnou formu.	Dlouholetá tradice	Vyhledávání musí být ruční, max pomoc obsah knihy
Nestárne a má stále stejnou podobu	Neosobní		Cena tištěných knih je vysoká
Interaktivní obsah, obrázky motivy, hudba,...	Nutnost naučit se zacházet s novým zařízením		Méně ekologické k ŽP
Možnost stáhnout knihy levněji či zcela zdarma	Při stahování nelegálního obsahu-porušování autorských práv		Je možné jí používáním poničit
			Jednostranná tištěná verze

Zdroj: (DOČEKAL, 2010, [online]).

²³ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2011, s. 31. ISBN 978-80-7294-515-3.

²⁴ RANKOV, Pavol. *Informačná spoločnosť - perspektívy, problémy, paradoxy*. Vyd. 1. Levice: Koloman Kertész Bagala, LCA Publishers Group, 2006, s. 17. ISBN 8089129919.

2.5.3 Tvorba, produkce a poskytování e-knih

Na produkci e-knih se kromě vydavatelství, výrobců čteček a programu Gutenberg zaměřil i globální vyhledávač Google. "V roce 2004 přišla společnost Google s plánem obrovské digitální knihovny (Google Books Library Project). Během krátké doby bylo naskenováno více než sedm miliónů knih od dvaceti tisíc nakladatelů. Tyto knihy si společnost zapůjčila od velkých amerických univerzit."²⁵ Svůj program na produkci e-knih nazval GoogleBooks.

Tento program se hned po svém založení setkal s nemalými problémy, které byly způsobené hlavně přístupem Googlu k ochraně autorských práv. Google některé knihy digitalizoval, aniž by k nim měl oprávnění a toto jednání bylo protizákonné. Kauza se dostala až k americkému soudu a Google ji prohrál a musel všem poškozeným vyplatit nemalou finanční náhradu.

Problémy s plagiátorstvím měla společnost i v Evropě. "V roce 2009 prohrála soud ve Francii: bylo konstatováno, že firma porušila autorská práva, neboť zveřejnila kompletní texty francouzských knih jednoho nakladatelství. Firma musela podle rozsudku zaplatit 300 000 eur; zároveň jí bylo uloženo zaplatit 10 000 eur za každý den, dokud naskenované texty nestáhne."²⁶

2.5.4 Získávání e-knih

Získávání e-knih je stejné jako u všech ostatních digitálních dokumentů - viz. kapitola 2. Specifikem této oblasti je proces půjčování e-knih v knihovnách. Půjčování probíhá na základě uzavřeného uživatelského účtu v knihovně formou klasické výpůjčky. V knihovním systému si čtenář u vybrané knihy označí "vypůjčit". Pokud je kniha volná, tak má možnost si e-knihu nahrát do svého zařízení, které má nainstalovaný příslušný software. Takto je kniha půjčená a čtenář jí může využívat po stanovenou výpůjční lhůtu. Celou dobu je v knihovně kniha označena jako vypůjčená a je možné si jí pouze zarezervovat. Po skončení dané lhůty se kniha

²⁵ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2011, s. 34. ISBN 978-80-7294-515-3.

²⁶ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2011, s. 35. ISBN 978-80-7294-515-3.

automaticky sama vrátí a je dostupná pro další zájemce. S touto formou půjčování nedochází k pozdnímu návratu knihy a nehrozí tak poplatky z prodlení.

Další možností je zakoupení přes e-shop. Kniha se objedná, zaplatí se přes internet a je zaslána zákazníkovi na e-mail. Některé portály umožňují stažení e-knih zdarma a uživatel si ji pouze stáhne z jejich stránek.

Mezi nejoblíbenější stránky k nákupu e-knih patří:

V České republice - (www.kosmas.cz; www.wooky.cz; www.palmknihy.cz; www.rajknih.cz; www.neoluxor.cz a další)

V zahraničí - (www.iBookstore.com; www.amazon.com; a další)

Ve vyhledávání a čtení knih na internetu má velký úspěch již výše zmíněný GoogleBooks.

2.6 Další formy knih

Knihu lze z tradiční formy (tištěná verze) přetvořit do dvou zcela odlišných formátů. Postupy přetváření se u každé z možností liší a jsou u nich zapotřebí zcela jiné finanční zdroje a materiální vybavení. První z možností je audiokniha a druhou je film dle knižní předlohy.

2.6.1 Audiokniha

"Audioknihy mají různé názvy jak u nás, tak i ve světě: audioknihy, zvukové knihy, mluvící knihy, audiobooks, hřebuch a další,... Pod pojmem audiokniha můžeme dnes chápat zvukový záznam nějakého díla nebo přednesu, který je zaznamenaný na zvukových nosičích (audio CD, audiokazeta, CD MP3) nebo v prostředí internetu.

Zprostředkovatelem je hlas člověka, který audioknihu načetl, a médium, kde je uložena." ²⁷

Audio kniha připomíná rozhlas, kde probíhá čtení i přenos hlasu. Vytváří se v nahrávacím studiu, které musí disponovat kvalitním technickým vybavením, a je vydávána v hudebních vydavatelstvích i nakladatelstvích. Důležitou roli hraje výběr interpreta, či interpretů, kteří knize propůjčí svůj hlas.

Audiokniha je běžně vydávána ve formátu Mp3 a lze ji zakoupit v knihkupectvích nebo přes internet, popřípadě také stáhnout z internetu, a to v legální či nelegální podobě. Audioknihy jsou reprodukovány i prostřednictvím rádií. V České republice jsou to hlavně Český rozhlas a rádio Pigi, pro které je typická reprodukce pohádek pro děti.

Je možné rozlišit několik typů audioknih. První rozdělení je dle nosiče na kterém je audiokniha uložena. Tyto nosiče mohou být, jak je výše uvedeno, CD, mp3, audiokazeta, internet atd. Druhé dělení je podle rozsahu audioknihy na nezkrácené, zkrácené a ostatní, mezi které patří scénářem upravené knihy. V České republice se pomalu rozšiřuje nabídka audioknih, ale není zaznamenána taková rychlost jako například v USA.

Mezi hlavní výhody audioknih patří jejich úspora času, který by se běžně strávil čtením knihy. Tento faktor závisí na rozsahu audioknihy. Pokud je nahrána v nezkrácené verzi, tak od tohoto prostředku úsporu času nelze očekávat. Dále má posluchač volné ruce pro další práci. Audiokniha je ideální pro malé děti, které ještě číst neumějí. Umožňuje si knihu osvojit i uživatelům, kteří trpí poruchami čtení a za normálních podmínek by pro ně bylo čtení obtížné. Výhodu skýtá také pro skupinu lidí se zrakovým postižením a umožňuje jim tak rovnou příležitost k osvojení příběhu. Interpret může svým podáním pro posluchače připravit jedinečný zážitek. "*Poslech audioknihy dává zážitku z literárního díla další rozměr, často naopak může zájem o literaturu podnítit.*" ²⁸ Audioknihu si lze v dnešní době přehrát téměř všude a to i prostřednictvím mobilního telefonu, který má tuto funkci.

²⁷ ŠKYTOVÁ, Alžběta. O audioknihách. In: *Audioknihy.net* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://audioknihy.net/oaudioknihach/>

²⁸ Tamtéž

Mezi nevýhody lze zařadit nutnost pořídit si technické vybavení k reprodukci, které je mnohdy finančně nákladné, ale s narůstající nabídkou a s poklesem cen na trhu si již běžný uživatel vybere zařízení dle svých finančních možností. Mezi další nevýhody lze zařadit možné nesympatie s hlasem interpreta, příliš sestříhaný příběh, nebo jeho nedostupnost na trhu.

Internet v dnešní době nabízí mnohé softwarové vybavení, a proto je dostupný i program k převodu textu do zvukové podoby. Uživatel si tímto způsobem může vytvořit svou "audioknihu" z vlastního textu či stažené knihy. Nevýhodou tohoto programu je umělost hlasu a nedostatečné podbarvení příběhu, které se od takového programu ani očekávat nedá.

2.6.2 Filmové zpracování

Filmové či seriálové zpracování je ještě mnohem nákladnější než kniha. Je třeba zaplatit celý štáb včetně herců, prostor a vybavení. Jde o reprodukci příběhu, u které tvorba zabere v porovnání s audioknihou mnohem více času. Námět se často vybírá dle popularity knihy u čtenářů, dle aktuálních trendů a také dle volných finančních prostředků.

Film je běžně dostupný v kinech, v televizi a na DVD. Kino je z těchto možností finančně nejnáročnější, protože jde pouze o jednorázové promítání filmu, oproti DVD, kde si vlastník přehraje film opakovaně. Produkci filmů v televizi lze zaujmout vyšší množstvím diváků a zpřístupnit jim film za minimální náklady. Výhodou je, že si vlastník videa či jiného přehrávacího zařízení může film nahrát a poté ho sledovat opakovaně. Problémem nahrávání je zneužívání této výhody a časté sdílení obsahu na internetu.

U filmu je hlavním předpokladem, že se příběh bude co nejvíce podobat knižní předloze. Ale je samozřejmé, že není možné ho zanechat v původní podobě. Některé kapitoly se musí vystříhat a upravit, aby se dodržel časový limit pro film. Tvůrci pro obsáhlejší předlohu mnohdy volí rozdělení na části, důvodem je zachování celistvosti příběhu a jeho věrohodnosti pro diváka, který zná knihu i pro toho kdo ji nezná.

Mezi výhody tohoto zpracování patří stejně jako u audioknih mnohem menší časová náročnost než u četby. Filmové zpracování je podbarveno hudbou, vizuálními efekty a takovými detaily, které by si čtenář za normálních okolností nedovedl

představit. Oproti knize není u filmu často vyžadována tak vysoká pozornost, soustředění a přemýšlení.

Mezi hlavní nevýhody filmu patří předem určené postavy, které si čtenář zafixuje a promítnou se i do jeho dalšího čtení příběhu. Další nevýhodou lze shledat u chybějících, mezi čtenáři často oblíbených pasáží knihy, které mohou vést ke zkreslení příběhu či jeho nepochopení. Počítač, televize a další zařízení zatěžují zrak a proto i tento faktor lze řadit mezi nevýhody filmu oproti knize.

2.6.3 Interaktivní knihy

" Ťuk – jeden brouk pryč. Ťuk – další brouk pryč. Čtyřletá Julie fascinovaně hledí, jak její baculaté ručičky čarují na rozzářené obrazovce tabletu. Ještě pár ťuknutí a krteček má vystaráno. Zlí brouci i housenka jsou pryč, len může růst a krtek se může těšit na nové kalhotky. Ale tak rychle to zase nebude – ještě je potřeba poskládat obrázek z promíchaných útržků, vybarvit raka a obratným tancováním konečky prstů pomoci pavoučkům usoukat vlákno. Ťuk. Myška se zvonivě směje a Julie s ní."²⁹

Interaktivní knihu lze popsat jako software, který je přehráván z technického nosiče (počítač, tablet,...) a který umožňuje multimediální práci s obsahem. Tato kniha nabízí možnost hlasitého předčítání textu, vykreslování obrázků, tematické hry a manipulaci s reálnými objekty. Tato forma knihy snadno osloví nejen dětské čtenáře, ale vzbudí zvědavost i u dospělých. Výhodou této formy knihy je lepší soustředění na příběh a jeho snazší zapamatování. Tento druh četby z moderních technologií může přivést ke knize i rodiny, ve kterých dosud čtenářství nebylo příliš rozšířené. (Smejkalová, 2013).

V České republice je v současné době publikováno pouze pět interaktivních knih pro děti. Hlavním důvodem jsou vysoké náklady na přípravu knihy. Do budoucna je plánováno vydat v této formě českou a ve světě velmi proslulou knihu "Kртеček a kalhotky". Tato interaktivní kniha bude vydávána i v ostatních světových jazycích. (Smejkalová, 2013).

Interaktivní knihy jsou novinkou, která se začíná postupně rozšiřovat i na oblast českého knižního trhu a to nejen ve formě dětských knih, ale i školních učebnic.

²⁹ SMEJKALOVÁ, Radka. Když knížky zpívají... Revoluce v dětské tvorbě. *Týden*. 2013, č. 78.

V současné době se do "digitální" doby zapojují i školy, které mezi své vybavení začaly běžně zařazovat interaktivní tabule, notebooky, netbooky a iPady sloužící pro výuku. Pro tato zařízení školy pořizují interaktivní učebnice. Touto formou probíhá "interaktivní výuka". V takové výuce žák pracuje na svém zařízení s učebnicí, která obsahuje totožný text jako papírová kniha. Rozdílem v tomto provedení je obohacení o další funkce, které umožňují vpisování vlastních poznámek do textu, přehrávání zvukových nahrávek, propojení s hypertextovými odkazy a další funkce. Používání těchto učebnic vede k celkově efektivnější práci s textem a obrazovým materiálem.

Interaktivní výuka probíhá hlavně při odborných předmětech, při kterých je možné použít více názorných ukázek a příkladů z praxe.

Cílem této výuky je:

- "nabídnout žákům zábavnější a méně stereotypní formu výuky, a tím zvýšit jejich motivaci k učení

- zapojit do procesu učení samotné děti - ty již nemají být jen pasivními posluchači, ale mají spoluvytvářet výuku a aktivně se zapojovat do procesu vzdělávání"³⁰

Výuka v této podobě je stále ve fázi testování a hlavními pomůckami ve školách stále zůstávají převážně tištěné učebnice. Na základě výzkumů z této oblasti bylo zjištěno, že v efektivitě vyučování nehraje klíčovou roli forma knihy, ale vyučující, jeho příprava a pojetí výuky.

Mezi výhody této formy knihy patří názornost, přehlednost, snadné vyhledávání a možnost propojení s ostatními médii. Tato forma knihy představuje snadnou formu doplnění učiva při delší absenci.

Za nevýhody této formy lze považovat nutnost zakoupení zařízení i pro domácí použití učebnic. Další nevýhodou může být náročnost přípravy pro tuto výuku a také nesprávné využití technického vybavení, které jsou základem pro interaktivní vyučování.

³⁰ Interaktivní výuka. In: *UČEBNICE*fraus.cz [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/interaktivni-vyuka/>

3 ČTENÁŘSTVÍ

*"Čtenářství vyjadřuje aktivní vztah k četbě a literatuře vůbec. Je vnímáno jako faktor kultivace a socializace jedince, a proto se dá předpokládat, že jeho úroveň do jisté míry ovlivňuje i celkovou vzdělanost národa."*³¹

V tomto procesu figuruje jako klíčová postava čtenář. Čtenář je jedinec, který je spotřebitelem na knižním trhu a uživatelem knih ve všech formách (elektronická, tištěná). Při používání audio knih je uživatel označován posluchačem.

*"Četba je jednou ze základních potřeb člověka, neboť obohacuje jeho život o natolik specifické aspekty, že ji nelze žádnou jinou činností plnohodnotně nahradit"*³²

Četba pro čtenáře zabezpečuje uspokojení základních psychických potřeb. Za tyto potřeby lze považovat :

- "1) potřeba nových dojmů*
- 2) potřeba bezpečí a jistoty*
- 3) potřeba uznání*
- 4) potřeba seberealizace"*³³

U každého člověka se tyto potřeby promítají v životě velmi individuálně a každý má prioritně rozděleno, na kterou oblast se zaměří více a na kterou méně.

Potřeba nových dojmů pro čtenáře představuje neustálou změnu, nové vjemy, změny návyků, a nová dobrodružství. Tuto potřebu mohou u čtenáře uspokojit nové technologie, které nabízí široké spektrum možností práce. Nejen elektronické čtení, ale i dostupnost dalších informací a komunikace s lidmi. Tato potřeba se projevuje především u dospívajících jedinců.

Vztah ke knize se formuje již od útlého dětství. Zpočátku je jedinec ve funkci posluchače a časem si buduje vlastní čtenářské návyky a styl čtení.

³¹ WILDOVÁ, Radka. *Rozvoj čtení a čtenářství v ČR a Společnost CzechRA* [online]. 2010 [cit. 2013-02-12]. Dostupný z: http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=klisty7_czechra

³² *Infokon - inspirace, inovace, imaginace: sborník příspěvků z konference 22. listopadu 2008 : druhý ročník konference*. Vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2008, s. 103. ISBN 978-80-7399-591-1.

³³ VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 43. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24503-X.

Na každého čtenáře má kniha zcela individuální účinky. Četba mnohdy způsobí stav, kdy jedinec natolik vstoupí do děje, že nevnímá okolní realitu. V tomto stavu imaginace si ve své fantazii buduje virtuální svět postavený na vlastních zážitcích a zkušenostech. Četba slouží především jako prostředek socializace a vyrovnání se s určitým nedostatkem. V životě člověka se projevuje i formou psychologické odměny, která souvisí s uspokojováním potřeb a individuálních cílů. (Vášová, 1986, s.51-52).

3.1 Typy čtenářů

V praxi rozlišujeme tři typy (generace) čtenářů: starší generace, střední generace a nejmladší generace. Každá z těchto jednotlivých skupin je charakteristická určitými znaky a proměnami v historii. (Trávníček, 2007, s. 37-41).

3.1.1 Starší generace

Starší generace je tvořena lidmi od 65 let a staršími. Byla v mladším věku ovlivněna mnohými otřesy politického, společenského i mediálního charakteru. Kniha měla mediální konkurenty spíše ve městech, naopak na venkově byl knih nedostatek. Na vesnici lidé neměli dostatek volného času ke čtení, protože byli vysoce pracovní vytížení v oblasti zemědělství. Volný čas byl pro ně pouze v zimě, kdy se půda neobdělávala. Vesničtí lidé pocházeli většinou z ryze nečtenářského prostředí. Četba v té době byla okolím vnímána jako něco neužitečného a zbytečného. Čtenář si v této době tento svůj zájem musel prosadit.

Na nástup televize a internetu se neadaptovali tolik jako ostatní dvě generace. Kniha pro ně stále znamená značnou prestiž a kulturní bohatství.

3.1.2 Střední generace

Střední generaci zastupují lidé od 40 do 60 let věku. U této generace se již projevuje stírání rozdílů mezi chováním na vesnici a ve městě. Internet a televize je v této době již běžnou záležitostí, proto se značné ovlivnění projeví také u této generace. Velkým trendem u této generace bylo půjčování knih od přátel a shánění po antikvariátech. Bylo běžné čekání na dobré knihy, v této době hlavně na překlady

ze zahraničí. Na knihy se doslova stály dlouhé fronty. Knihy, které byly zakázané vzbuzovaly u této generace největší zájem. Označení autora jako nevhodného a zakázání jeho knih, představovalo pro společnost největší doporučení.

U střední generace se projevil tzv. hlad po knihách, protože knihy ve společnosti představovaly určitou prestiž.

3.1.3 Nejmladší generace

Za nejmladší generaci jsou považováni lidé ve věku 15 - 35 let. U této generace byly zaznamenány převratné změny v životním stylu. Knižní trh se v tomto období mnohonásobně rozrostl, v nabídce vznikl chaos a běžný čtenář se obtížněji orientuje ve vycházejících dílech. Každý zákazník má v této době šanci si zakoupit knihu, nejsou kladeny žádné bariéry a vychází dostatečné množství knih pro všechny, tzn. že nabídka je větší než poptávka. Problém nastává s kvalitativním výběrem knih, kdy pro čtenáře není snadné rozlišit dobrou knihu od špatné.

Do digitálního světa se tato generace zapojila bez nejmenších problémů a zcela si osvojila internet i další média. Hledání informací na webových stránkách je zcela běžnou záležitostí a mnohem častější je i objednávání knih přes e-shopy. Povinná četba ve školách již funguje otevřenějším způsobem, je možný výběr z většího počtu knih a do kánonu je zařazena i současnější literatura. U této generace není tak hluboký vztah ke knihám jako u předchozích dvou skupin. Knižní hrdiny ve funkci životních vzorů v mnoha případech nahradily televizní hvězdy. Ale obraz této generace není jednoznačný, protože současný čtenář se vlivem globalizace a digitalizace stále proměňuje. (Trávníček, 2007, s. 37-41).

3.2 Čtenářské návyky

Zvyk, návyk

"Zvyky jsou definovány jako pravidla sociálního chování, odpovídající dané situaci, ale nejsou striktně vyžadována pro zabezpečení, nebo přežití skupiny." ³⁴

³⁴ NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 61. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.

Zvyky odrážejí chování a osobnost každého jedince v různých životních situacích. Mezi zvyky se mohou zařazovat i pravidla společenského chování. Mnohé zvyky, které má člověk zafixované mají podobu rituálů. (Nový, Surynek, 2006, s. 61).

*"Rituál je možné vyměřit jako soubor zcela standardizovaných činností, do nichž je vložen symbolický význam. V jejich provedení je zakódován skrytý smysl, dostupný jen zasvěceným."*³⁵

Každý jedinec má své typické a individuální potřeby a na nich zakládá své vzorce chování. U všech lidských činností odráží vzorce chování osobnost jedince. U čtenářů odráží čtenářské návyky osobnost čtenáře.

Zvyky u čtenářů

Pro čtenáře návyk souvisí s potřebou četby. Tento návyk se projevuje přístupem čtenáře k literatuře, postupy, individuálními rituály při čtení a způsoby získávání literatury. (Vášová, s. 36). *"Někdo je zvyklý číst před spaním, vleže, v určitou denní dobu, dělat si výpisky, přemýšlet či diskutovat o přečteném, pořizovat si "sebrané" spisy, nevracet vypůjčené knihy apod."*³⁶ Každý čtenář ke knize přistupuje jiným způsobem. Svědomitý čtenář nehledí na kvalitu čtené literatury a i přes jisté nedostatky v textu dočte knihu do konce. Naopak povrchní čtenář se přes tyto pasáže textu nezvládne přenést a knihu odloží, aniž by se k ní vrátil.

Mezi typické návyky čtenářů se zařazuje i rychlost čtení textu. U tohoto druhu návyku hraje hlavní roli styl psaného textu a schopnost čtenáře číst takovou rychlostí, která vede k porozumění čtenému textu. Literatura psaná odborným stylem se čte zpravidla mnohem pomaleji než beletristické texty, protože pro pochopení textu je třeba věnovat více pozornosti a mnohdy si určité pasáže číst opakovaně.

³⁵ NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 62. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.

³⁶ VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 36. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24503-X.

Je možno rozlišit pět úrovní čteného textu, dle kterých lze určit průměrnou rychlost:

1. **lehké čtení** - asi 250 slov za minutu - např. jednoduchá nenáročná četba, tiskoviny,...
2. **normální čtení** - asi 180 slov za minutu - dlouhé novinové články, obchodní korespondence,...
3. **pečlivé čtení** - asi 135 slov za minutu - odborné články z méně známých vědních oborů,...
4. **obtížné čtení** - asi 75 slov za minutu - texty z daty, číslí, vzorci, cizojazyčné texty,...
5. **mimořádné čtení** - průměr slov není určen, až jedno slovo za minutu - cizojazyčné texty (nepoužívané), chemické vzorce,..."³⁷

Kromě typů rychlostí čtení lze rozlišit i čtyři typy čtenářů dle rychlosti jejich čtení:

- a) **dospělí (necvičení) čtenáři** - 90-100 slov / min.
- b) **zběhlí čtenáři, kteří používají vlastní techniku čtení** - 200-250 slov / min.
- c) **čtenáři, kteří se zúčastnili kurzů rychlého čtení** - 500 slov / min.
- d) **dokonalí čtenáři, kteří absolvovali speciální výcvik supersonického čtení** - 900 slov / min"³⁸

Rychlost četby je možné zlepšovat cvičeními nebo čtením různých druhů literatury. Již v předchozím odstavci je zmíněno, že není prioritní rychlost čtení textu, ale pochopení smyslu textu. Pochopení textu je nejdůležitější faktor u efektivního čtení. Pomalejší čtení je žádoucí při snaze naučit se text z paměti či pro docílení většího zážitku z příběhu. K nácvičku a upevňování kladných čtenářských vlastností je nutné

³⁷ VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 36 - 37. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24503-X.

³⁸ VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 37. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-24503-X.

dodržovat určité zásady. Mezi tyto zásady patří udržení pozornosti pouze u jedné činnosti, dále s tím související pevná vůle a soustředění na vytyčený cíl. (Vášová, 1989, s. 37).

Výchova nových čtenářů je nutná již od útlého dětství. Prvním kontaktem s knihou se dítě setkává spíše s pozice posluchače, kterému se předčítá z knihy. Postupem času se stává čtenářem, který je ovlivněn základními čtenářskými návyky, které mu vštěpovala rodina či škola. Důležitou roli ve snaze o udržení kladných čtenářských vlastností a správné techniky čtení hraje trénink a pravidelnost. (Vášová, 1989, s. 38).

Mezi čtenářské návyky patří i výběr prostředí k četbě. Výběr prostředí bývá velmi individuální. Někdo je zvyklý číst v posteli před spaním, někdo v dopravních prostředcích, jiný zase v kavárnách apod. Každé z těchto prostředí působí jinak a čtenář ho vybírá dle vlastních preferencí a atmosféry na daném místě. Vybrané místo by mělo plnit určité náležitosti k udržení žádané pozornosti a pohodlí čtenáře.

Tímto pravidlem se snaží řídit i knihovny při budování zázemí pro čtenáře (studovny, čítárny). Čtenář by se v takovém prostoru měl cítit příjemně a nic by ho nemělo vyrušovat a odvádět jeho pozornost. Prostory by měly být dostatečně osvětleny, měly by poskytovat dostatečné pohodlí i pro dlouhodobější pobyt čtenáře a měly by být uspořádány tak, aby plnily účel pro, který byly vybudovány.

Čtenářské návyky se mohou během života měnit a to vlivem změny knižního trhu, dále vlivem osobního postoje čtenáře k literatuře a také změnami ve společnosti.

Nové technologie a změny návyků u čtenáře

Se změnou doby a nástupem nových technologií se postupně mění i návyky čtenářů, do popředí se více dostávají elektronické knihy, audio knihy, a filmy, které mohou mnoha čtenářům sloužit jako plnohodnotná náhrada klasické knihy. U těchto případů plní funkci plnohodnotné knihy pouze e-book, který však na čtenáře působí jinak než klasická kniha a tím způsobuje změny klasických návyků. Mezi jeden z relativně nových návyků může patřit několik rozečtených knih zároveň, toto chování může být podníceno čtením nekvalitní publikace, nebo nezáživných pasáží v knize. Tyto části pak lze přeskočit či vybrat jinou knihu a čtečka, která běžně obsahuje výběr z několika knih, tuto možnost nabízí.

3.3 Programy a kampaně na podporu čtenářství

Novým trendem začíná být zakládání programů a organizací na podporu čtenářství. Tyto organizace si kladou za cíl přivést co nejvíce čtenářů zpět ke knize, a to už od útlého dětství. Tyto programy organizují literární akce, a snaží se tak upoutat co nejvyšší spektrum lidí všech věkových kategorií. Akce jsou pořádány za spolupráce s knihovnami či známými osobnostmi, které programy propagují.

Mezi nejnámější organizace a programy v České republice patří:

Rosteme s knihou

"Občanské sdružení Svaz českých knihkupců a nakladatelů a jeho společnost Svět knihy, s.r.o. zahájily na veletrhu Svět knihy Brno 2005 propagační kampaň na podporu čtení knih v České republice.

Projekt je realizován ve spolupráci s profesními a mediálními organizacemi a subjekty, které působí v oblasti propagace četby, příp. aktuálně pracují na projektech, jež se této problematice týkají.

Vznik projektu s názvem „Rosteme s knihou“ zaměřeného na zvyšování čtenářské gramotnosti vyplývá ze zodpovědnosti Svazu českých knihkupců a nakladatelů jako zástupce nakladatelského a knihkupeckého oboru, který se významně podílí na spoluvytváření české knižní kultury."³⁹

Celé Česko čte dětem

"V roce 2006 Eva Katrušáková založila neziskovou organizaci Celé Česko čte dětem, která šestým rokem úspěšně realizuje stejnojmennou celostátní kampaň v České republice.

Tato osvětová a mediální kampaň, největší svého druhu v České republice, se zaměřuje na podporu čtenářské gramotnosti dětí a mládeže, ale také na propagaci hodnotné literatury a budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společného čtení.

³⁹ KAMPAŇ NA PODPORU ČETBY KNIH. *Rosteme s knihou* [online]. 2007 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.rostemesknihou.cz/cz/roste-s-knihou/o-projektu/>

Podporou hlasitého předčítání pomáháme utvářet pevné pouto mezi rodičem a dítětem. Naše aktivity jsou určeny nejen dětem, zapojujeme všechny generace." ⁴⁰

Tento program se zaměřuje hlavně na pravidelné dvacetiminutové čtení dětem a snaží se takto prosadit přirozený rozvoj a podporu psychického zdraví dítěte. Tento program již zaznamenal mnohé úspěchy. Navázal spolupráci s mnoha partnery, celebritami a osobnostmi na české populární scéně. S podporou těchto lidí pravidelně probíhala předčítání v podání slavných osobností.

Dalším polem působnosti je výuka veřejnosti jak správně dětem číst. Kampaň několikrát do roka pořádá kurzy předčítání pro dobrovolníky. Tito dobrovolníci budou navštěvovat dětská oddělení v nemocnicích a předčítat dětem. Kurz je tříhodinový a je zcela zdarma.

Celé Česko čte dětem má velmi propracovaný propagační program. Svou propagaci vede přes internet, za pomoci letáků, propagačních předmětů, billboardů, i televizní reklamy. Má své stránky i na Facebooku, prostřednictvím kterého informuje veřejnost o aktuálním dění a právě probíhajících akcích.

Celá Evropa čte dětem

Program na podporu čtenářství aplikovaný v celoevropském měřítku. Projekt byl založen v Polsku 1. června 2011. Evropská komisařka pro vzdělávání, kulturu, mnohojazyčnost a mládež Androulla Vassiliou se k projektu vyjádřila takto: "*Za současné neutěšené situace, kdy každému pátému žáku EU chybí dostatečně rozvinutá dovednost čtení, je právě hlasité předčítání stěžejním přístupem motivace ke čtení. Evropská komise taktéž vyzdvihuje důležitost kvalitních čtecích dovedností - jež jsou naprosto zásadní nejen pro naše nejmenší, ale také pro vzdělávání člověka současné společnosti a jeho obstání na trhu práce.*

Proto Evropská komise založila 1. února 2011 Skupinu odborníků na gramotnost. Její úlohou je nalézat co nejefektivnější a nejúčelnější způsoby zlepšování čtecích dovedností v Evropě." ⁴¹

⁴⁰ O nás. In: *Celé Česko čte dětem* [online]. 2006 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/7/o-nas/>

⁴¹ VASSILIOU, Androulla. Celá Evropa čte dětem. In: *Celé Česko čte dětem* [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/464/cela-evropa-cte-detem/>

Noc s Andersenem

Dalším v Česku velmi populárním programem pro děti a mládež je Noc s Andersenem. "Vznikla v roce 2000 při příležitosti výročí narození Hanse Christiana Andersena v knihovně v Uherském Hradišti odkud se postupem času rozšířila do dalších knihoven i jiných institucí (knihkupectví, základní školy, domy dětí a mládeže apod.). V roce 2011 se Noci s Andersenem zúčastnilo více než 1000 institucí." ⁴² Pro děti je během této akce připraven pestrý program plný her, soutěží, předčítání, vlastní tvorby a i mnohých překvapení.

"Všichni víme, že dnešní způsob života dětské četbě příliš nepřeje - knihy soupeří s mnoha akčními lákadly od bezduchého vysedání před televizní obrazovkou k počítačový hram. Tento stav kritizuje široká veřejnost, nám všem se zdá, že dnešní děti nečtou. Bylo provedeno mnoho výzkumů dětského čtenářství s alarmujícími výsledky, ale jen málokterý z nich radí, jak ze začarovaného kruhu ven. Mnozí odborníci lámou hůl nad rozvojem čtenářských návyků." ⁴³ Tato akce vidí řešení tohoto rozsáhlého problému v přípravě takové zábavy a programu, který dětem představí dobrodružství skrývající se v knihách. Letos bude tato akce pořádána po třinácté a má stále větší úspěch u dětí i u rodičů

⁴² Statistika k Noci s Andersenem 2011. Klub dětských knihoven [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.kdk.munovapaka.cz/2011.doc>

⁴³ O projektu. Noc s Andersenem [online]. 2010 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VLASTNÍ ŠETŘENÍ

4.1 Vymezení výzkumných cílů

Cílem tohoto výzkumu je poukázat na skutečný stav čtenářství v České republice. V další části nastiňuje vztah čtenářů k novým technologiím, které jsou na Českém knižním trhu již hojně zastoupeny, a s tím spojenou změnu čtenářských návyků u tří generací čtenářů. Dalším z cílů empirického výzkumu je sběr dat z dotazníkového šetření, jejich zhodnocení a grafické znázornění nejvýraznějších částí výzkumu. Hlavním principem praktické části je doplnění části teoretické o podložená fakta a zvýšení validity práce.

4.2 Otázky a hypotézy

Výzkumné problémy - otázky empirického výzkumu, který byl prováděn formou dotazníkového šetření, jsou v kompletní podobě uvedené v přílohách. (Viz. Příloha B). Autorka stanovila šest hlavních hypotéz, k nimž se vztahuje několik otázek, kterými je lze jednoznačně potvrdit či vyvrátit. Tyto otázky byly vybrány ze sestaveného dotazníku. Hypotézy nebyly podloženy žádným již provedeným výzkumem a jsou samostatnou prací autorky. Autorka práce je zvolila kvůli zachycení faktů, návaznosti na teoretickou část a odrazu aktuálního stavu společnosti.

Otázky, které nebudou hodnoceny či znázorňovány graficky, slouží jako doplňkové či průvodní. Celý dotazník byl samostatnou prací autorky a byl inspirován aktuálním stavem a pozorováním společnosti. Otázky byly zvoleny uzavřené a část otázek byla strukturována jako polouzavřená. Polouzavřené otázky byly pouze obohaceny o možnost jiné volby, než byly uvedené možnosti, a respondent tak mohl vypsát svůj vlastní výběr.

Hypotéza č. 1: Nové technologie a jejich využívání k četbě oslovují spíše mladší generaci čtenářů. U starších čtenářů převládá tradiční forma čtení.

Otázky:

Jakou formou nejraději čtete knihy? a) tradiční forma(kniha), b) čtečka knih, c) internet, d) jiné

Hypotéza č. 2: Nové technologie jsou již hojně rozšířeny a používány ke čtení vysokým počtem uživatelů. E-knihy jsou získávány převážně z internetu.

Otázky:

Vlastníte nějaké zařízení s možností čtení knih v elektronické podobě (chytrý telefon, počítač, čtečka knih, tablet), nebo plánujete jeho pořízení? a) vlastním, b) ne, ale plánuji si ho pořídit, c) ne a neplánuji si jej pořídit

Využíváte toto zařízení k četbě e-knih? a) ano, b) ne

Vyhovuje vám tato metoda více než četba v tradiční formě? a) ano, b) ne

Jak získáváte e-knihy? a) kupuji, b) půjčuji, c) stahuji z internetu

Jaký je váš vztah k audioknihám? a) vyhledávám je, b) nevyhledávám je, c) dosud jsem se s ničím takovým neseetkal/a

Hypotéza č. 3: Lidé si spíše knihy půjčují, protože je od koupi odrazuje vysoká nákupní cena a půjčují si převážně papírové knihy.

Otázky:

Jakým způsobem převážně získáváte knihy? a) kupuji si je, b) půjčuji si je v knihovně, c) půjčuji si je od kamarádů, d) stahuji si je z internetu, e) rodinná knihovna

Co vás odrazuje od koupě knih? a) ceny, b) špatná orientace v obchodech, c) neprofesionální personál, d) jiné (vypište).....

Jakou ze služeb knihoven využíváte nejvíce? a) půjčování knih a časopisů, b) půjčování elektronických knih, c) půjčování CD, d) půjčování audio knih, e) čítárnu, studovnu, internet, f) od každého trochu

Hypotéza č. 4: I přes vysokou nabídku knih na internetu, si lidé stále nakupují knihy převážně v kamenných obchodech.

Otázky:

Kde knihy nakupujete nejčastěji? a) kamenný obchod, b) e-shop, c) antikvariát

Hypotéza č. 5: Nejčastěji lidé čtou knihy doma v klidu, ale mnoho lidí čte i na cestě do školy či do zaměstnání.

Otázky:

Kde nejčastěji čtete knihy? a) na cestě do školy, do zaměstnání, b) doma v klidu, c) na dovolené, d) v kavárnách, restauracích, e) jiné (vypište)

Hypotéza č. 6: Četba je stále jednou z nejoblíbenějších činností pro trávení volného času u všech věkových kategorií.

Otázky:

Pokud se máte rozhodnout, jakým způsobem strávíte volný čas, volíte nejčastěji? a) knihu, b) film, c) audioknihu, d) internet, e) posezení s přáteli, f) jiné (uved'te).....

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl sestaven na základě dostupného výběru a to ze všech tří generací čtenářů i nečtenářů. Bylo rozdáno 100 dotazníků a na jejich základě shromažďována fakta a výsledky výzkumu.

Vzorek byl složen z 53 mužů a 47 žen. Průměrný věk všech respondentů byl 35 let. Z celého počtu respondentů byla větší část z města (61) a menší část z vesnice (39). Vzhledem k sestavení vzorku na základě dostupného výběru je návratnost všech dotazníků 100%. Vzdělání všech respondentů odpovídá údajům v následující tabulce.

Tabulka 2: Vzdělání respondentů

Vzdělání	Počet
ZŠ	8
SšbezM	44
SšsM	27
VoŠ	6
VŠ	15

4.4 Výzkumná metodika

V původním plánu praktické části a zároveň tohoto výzkumu byla kombinace kvalitativní a kvantitativní metody výzkumu. Kvalitativní metodou bylo interview se třemi českými nakladatelstvími, které probíhalo formou e-mailové komunikace. Toto interview mělo deset předem stanovených a schválených otázek, které jsou uvedeny v přílohách. (Viz. Příloha C). Tyto otázky byly prostřednictvím e-mailu zaslány do nakladatelství Portál, Albatros Media a Fragment. Z prvních dvou uvedených nakladatelství přišla velmi vstřícná odpověď, že tyto informace neposkytují, protože patří mezi součást jejich obchodního tajemství. A z nakladatelství Fragment žádná zpětná vazba nebyla doručena. Tímto musím bohužel konstatovat, že se tato metoda výzkumu neosvědčila, protože výzkumný nástroj obsahoval příliš detailně zaměřené otázky, ke kterým se za běžných okolností nelze dostat. Sdělením odpovědí na tyto otázky by uvedená nakladatelství mohla ohrozit svou konkurenceschopnost a pozici na trhu a to v případě, že by se tyto odpovědi dostaly na nesprávná místa. Použití tohoto nástroje tudíž skončilo ve fázi poskytnutí negativní odpovědi, která nemohla být dále analyzována a hodnocena.

Kvantitativní metodou je dotazníkové šetření, které umožnilo získat názor a postoje obyvatel na problematiku čtenářství a nových technologií. Dotazník byl sestaven z pěti oddílů, které se zaměřily se na čtenářské návyky, knihovny, četbu e-knih, audioknihy a knižní trh. Byly použity uzavřené a polouzavřené otázky, které měly výběr od 2 až 6 odpovědí. Z těchto odpovědí byl možný výběr pouze jedné z uvedených možností.

Při vyhodnocování byly použity statistické metody - výpočet průměru věku, zadávání do tabulek v programu MS Office Excel a následné vytváření výsečových grafů.

4.5 Časová organizace výzkumu podle jeho fází

Výzkum započal stanovením výzkumného problému, tato část výzkumu zabrala 2 dny. Informační příprava výzkumu probíhala průběžně a celkově vyšla na 10 dní. Příprava výzkumných metod, která zahrnovala sestavení dotazníku a elektronického interview s nakladatelstvím byla autorkou zpracovávána 7 dní. Následovaly průběžné konzultace a ověřování srozumitelnosti dotazníku na malém vzorku lidí. Tyto kontroly probíhaly asi 10 dní. Další částí výzkumu byl sběr dat - rozdávání dotazníků a zaslání interview. Sběr dat trval celkově asi 10 dní a interpretace údajů zhruba dalších 7 dní. Jako další fáze výzkumu následovala interpretace údajů, zaznamenávání do archů, sestavení tabulek a grafů, kterou autorka zpracovávala 5 dní. Závěrečná část, která představovala psaní výzkumné zprávy, byla sestavována průběžně a celkově zabrala zhruba 5 dní.

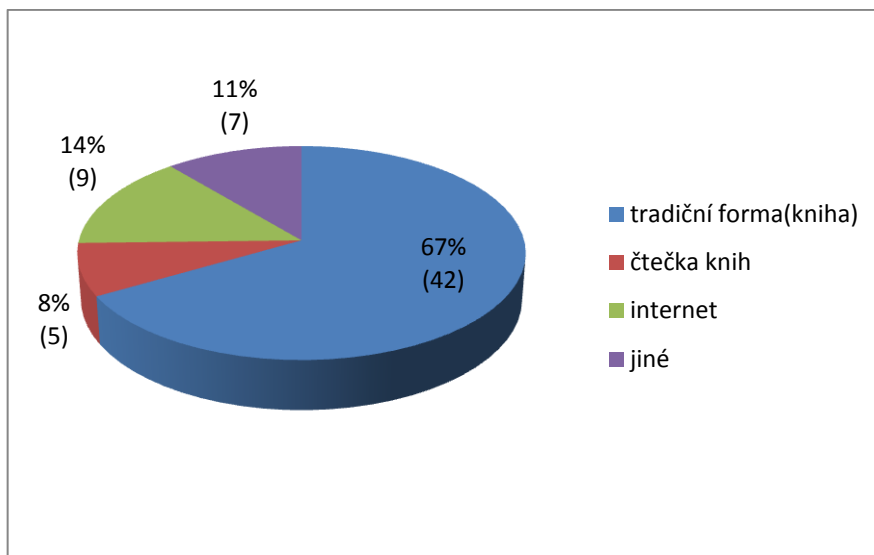
4.6 Výsledky výzkumu

Hypotéza č. 1: Nové technologie a jejich využívání k četbě oslovují spíše mladší generaci čtenářů. U starších čtenářů převládá tradiční forma čtení.

U této hypotézy bylo zapotřebí rozdělit veškeré dotazníky dle věku respondentů a zařadit je do tří věkových kategorií čtenářů. Z tohoto rozdělení vznikly podněty pro 3 grafy, které budou následně mezi sebou porovnány.

Graf 1: Nejoblíbenější forma četby knih u nejmladší generace čtenářů

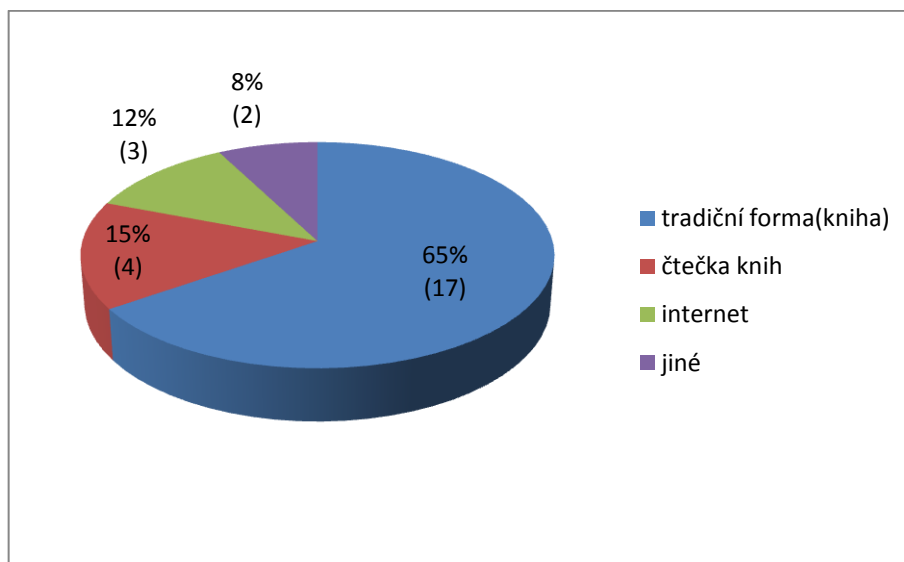
Jakou formou nejraději čtete knihy?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Graf 2: Nejoblíbenější forma četby knih u střední generace čtenářů

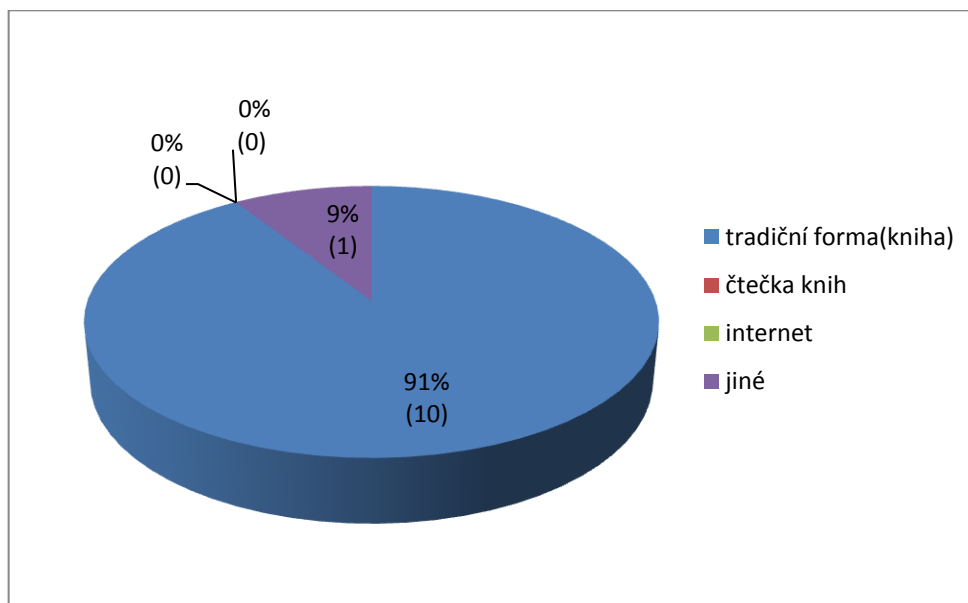
Jakou formou nejraději čtete knihy?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Graf 3: Nejoblíbenější forma četby knih u nejstarší generace čtenářů

Jakou formou nejraději čtete knihy?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

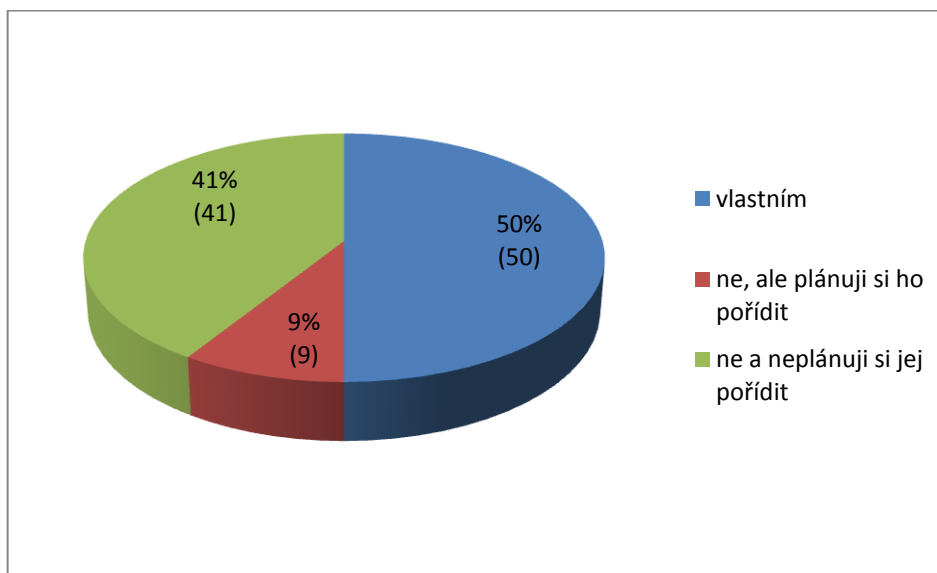
U prvního grafu lze zaznamenat 67 % odpovědí pro knihy v tradiční formě. Tento výsledek je oproti ostatním uvedeným možnostem nejvíce zastoupený a také nejvíce překvapující. Autorka předpokládala u této generace daleko větší zastoupení a oblíbenost nových technologií. Tato skupina byla ve výzkumu nejvíce zastoupena, byla tvořena 63 respondenty ze 100. Jedním z důvodů je její široká věková hranice, která se pohybuje od 15let až do 39 let. A dalším důvodem je výběr vzorku respondentů z okolí autorky.

Naopak zastoupení ostatních dvou kategorií bylo mnohonásobně nižší, což mohlo způsobit silné zkreslení výsledků. Ale i přesto pro porovnání mezi těmito třemi grafy je jasně vidět, že tradiční papírové knihy mají mnohonásobnou převahu nad ostatními možnostmi a to u všech třech skupin čtenářů. U nejstarší generace se dokonce neobjevila ani jedna z možností čtení pomocí technického nosiče. Na základě těchto výsledků nelze hypotézu potvrdit, protože se u mladší generace neprojevila převaha zájmu v nové technologii.

Hypotéza č. 2: Nové technologie jsou již hojně rozšířeny a používány ke čtení vysokým počtem uživatelů. E-knihy jsou získávány převážně z internetu.

Graf 4: Vlastnictví zařízení umožňující elektronické čtení

Vlastníte nějaké zařízení s možností čtení knih v elektronické podobě (chytrý telefon, počítač, čtečka knih, tablet), nebo plánujete jeho pořízení?

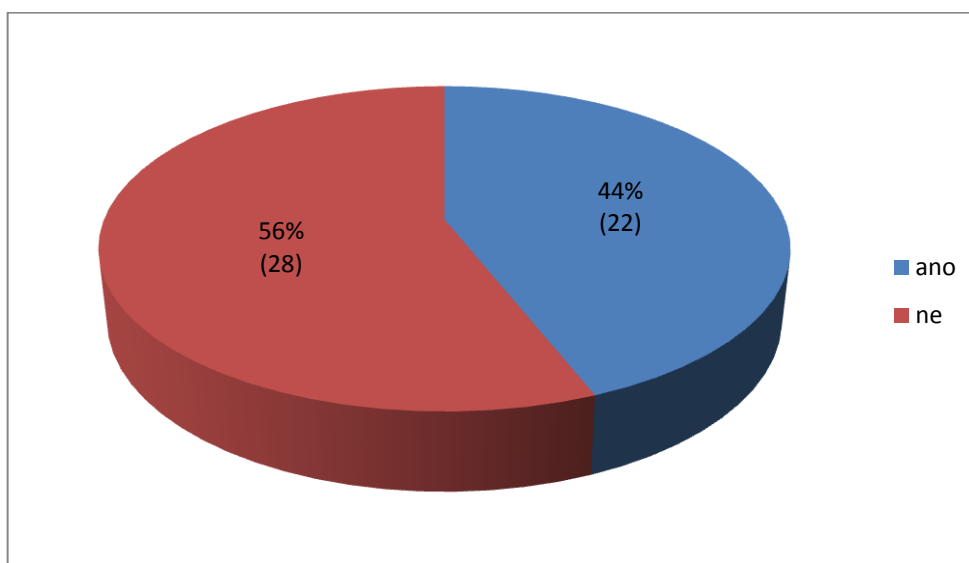

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Tuto otázku zodpovědělo 100 % respondentů. A jak lze vyvodit z výše přiloženého grafu, nové technologie s možností čtení vlastní 50 % respondentů. Důvodem může být masivní zvýšení nabídky na trhu, se kterými se upravují i ceny zboží, které je následně dostupné pro větší množství lidí. Dnešní informační společnost vyžaduje ve většině oblastí alespoň práci s počítačem, a proto tato otázka měla tak vysoké zastoupení.

Graf 5: Používání zařízení k četbě e-knih

Využíváte toto zařízení k četbě e-knih?

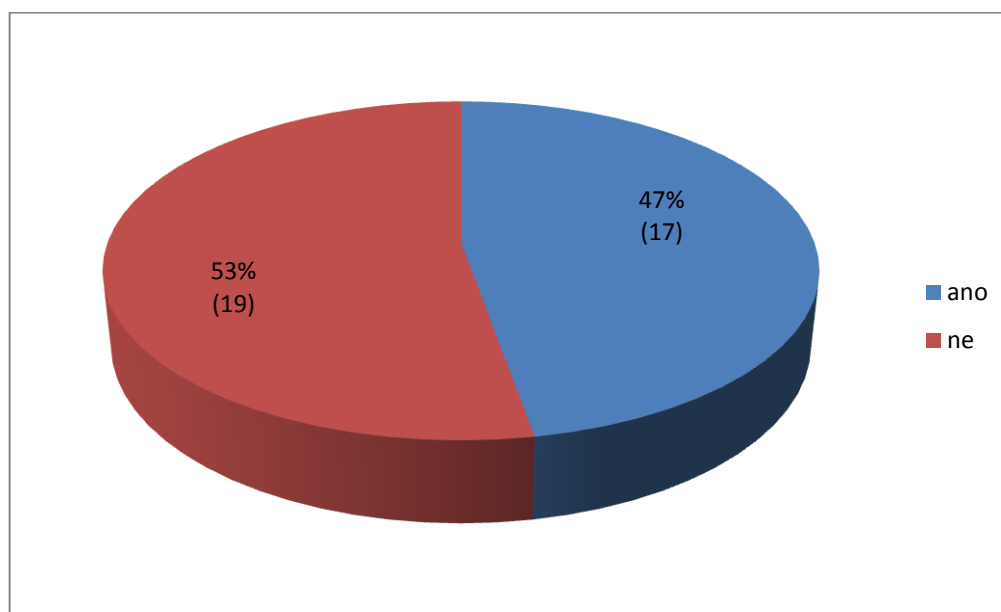

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

U této otázky se výše uvedení majitelé technologií dělí na ty, kteří užívají techniku k četbě, a na ty, kteří ne. Odpověď ne byla daleko více zastoupena a tento fakt může také souviset s hypotézou č. 1, kde výrazně převažovala tradiční forma čtení nad ostatními možnostmi četby. Někteří lidé vlastníci takové zařízení ani nevědí, že mají možnost v této podobě knihy číst, a nebo neumějí toto zařízení správně ovládat a tuto formu si osvojit.

Graf 6 : Preference elektronického čtení před tradiční formou

Vyhovuje vám tato metoda více než četba v tradiční formě?

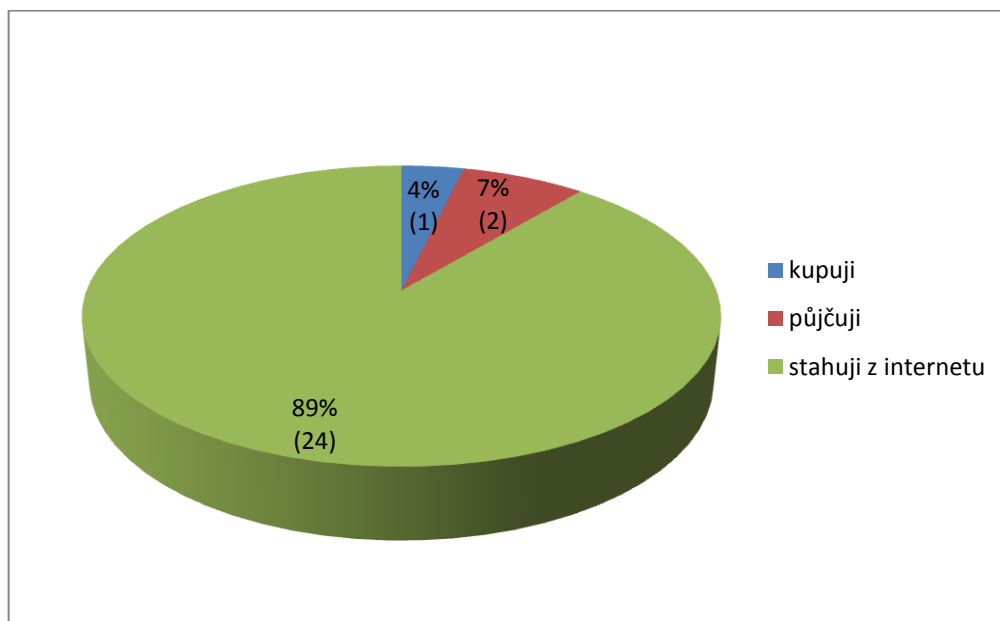

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Dle tohoto grafu vlastníci technologií, kteří využívají svá zařízení k elektronickému čtení, také spíše preferují tradiční četbu. Proto v tomto případě bude tato možnost ideální například na cesty nebo při nutnosti vést si počítač s dalšími důležitými daty. Na tuto otázku odpověděla pouze část respondentů se vztahem k elektronickému čtení. V tomto případě se elektronické čtení příliš neosvědčilo, ale vzhledem k tomu, že je tato metoda na vzestupu, tak lze počítat s nárůstem příznivců.

Graf 7: Získávání elektronických knih

Jak získáváte e-knihy?

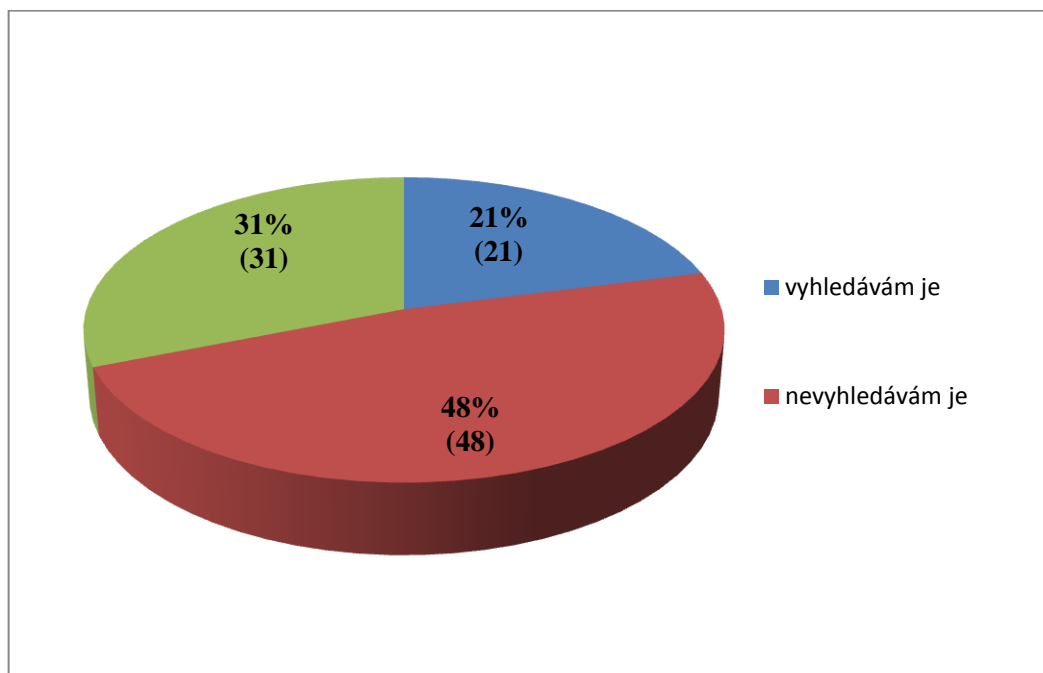

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

V tomto případě došlo k jednoznačnému výsledku. Uživatelé nejraději stahují knihy z internetu. Není zde uvedeno, zda z poskytnutých e-knih přímo od vydavatelů nebo z nelegálních serverů a právě tento fakt mohl data lehce zkreslit. Tato metoda získávání knih je velmi oblíbená právě kvůli jednoduchosti vyhledání zajímavého obsahu a jeho vložení do zařízení. Při zakoupení knihy je někdy proces velmi zdlouhavý, protože server vyžaduje registraci, objednání, zadání doručovacích údajů, platbu a až po doručení platby bude kniha přístupná ke stažení. Na internetu jsou většinou na nelegálních serverech přístupné i ty knihy, které zatím v elektronické verzi nebyly vydány. Tyto knihy jsou dostupné ve skenované verzi papírové knihy nebo přepisem originálu.

Graf 8: Lidé a audioknihy

Jaký je váš vztah k audioknihám?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

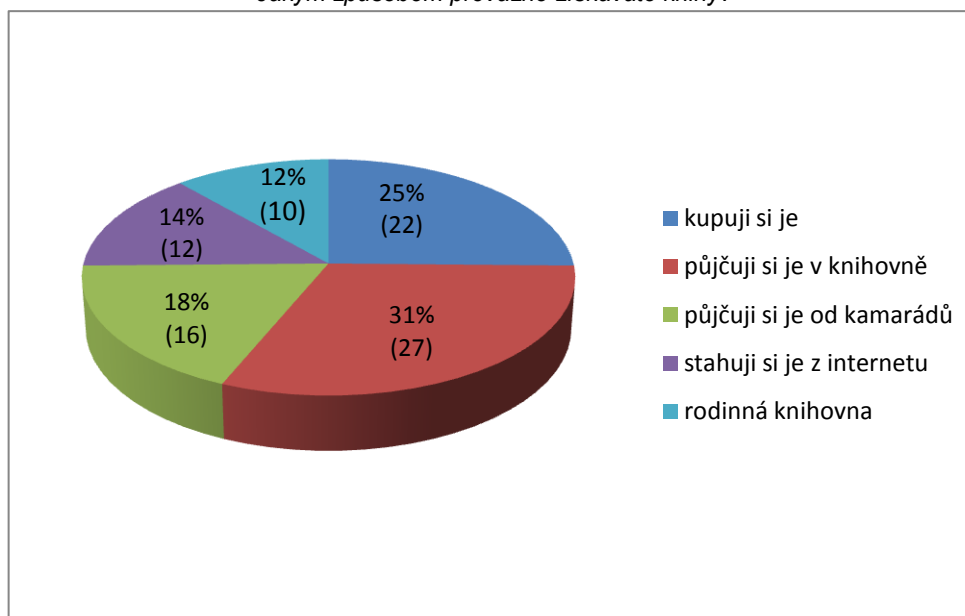
Audioknihy se na českém knižním trhu pohybují již nějakou dobu, ale až nyní došlo k jejich masivnějšímu rozšiřování. Tato metoda není tolik rozšířená jako knihy v elektronické formě, ale to jí nebere na významu. U tohoto grafu jasně převládá počet respondentů, kteří tuto formu nevychledávají. Důvod může být takový, že nevládní zařízení, které by jim umožnilo tuto formu přehrát nebo z toho mají strach. Druhá a také velmi hojně zastoupená možnost byla "Dosud jsme se s ničím takovým neseťkal". V tomto případě je možným vysvětlením nedostatek reklamy pro tuto formu knihy. Vzhledem k malému zastoupení audioknih na českém trhu není tato kategorie brána příliš na zřetel a propagace u ní může selhávat.

Vlastnictví zařízení potvrdila polovina celkového počtu respondentů. Tato část hypotézy se potvrdila. K četbě knih toto zařízení využívá 44 % uživatelů. A při výběru mezi e-knihou a tradiční formou by si pouze 47 % volilo e-knihy. Vzhledem k formulaci otázky je možné, že uživatelé více vyhovuje tradiční forma, ale ve svém životě používá obě metody, proto se tato část hypotézy nepotvrdila. A v poslední části, která se týkala získávání knih, byla nejvíce zastoupena možnost stahování knih z internetu, která představovala 89 %. Proto lze tuto část hypotézy také potvrdit. Tuto hypotézu však není možné jednoznačně potvrdit, protože zde figuruje mnoho činitelů.

Hypotéza č. 3: Lidé si spíše knihy půjčují, protože je od koupi odrazuje vysoká nákupní cena a půjčují si převážně papírové knihy.

Graf 9: Získávání knih

Jakým způsobem převážně získáváte knihy?

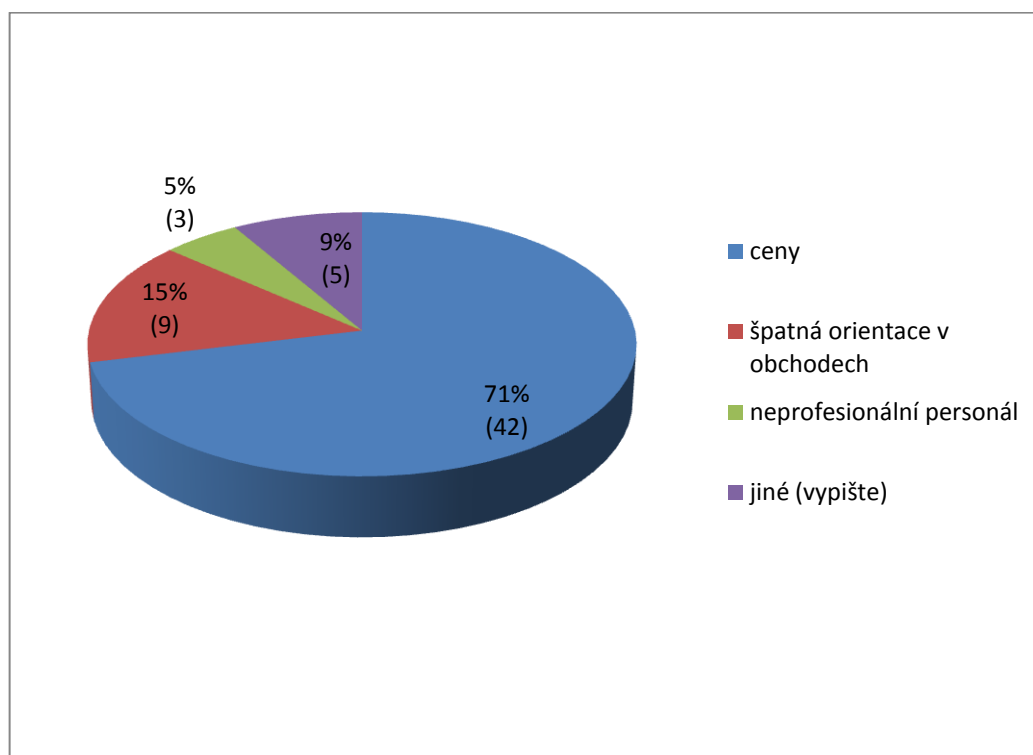

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

U tohoto grafu je jasně viditelné, že největší zastoupení má právě půjčování knih, a to v knihovně i u kamarádů. Když spojíme tyto dvě položky dohromady, vyjde 49 % z celkového počtu respondentů. Čtenáři si knihy půjčují převážně kvůli jejich vysoké pořizovací ceně. Knihovna pro ně tak skýtá výběr z velkého množství knih. Dalším důvodem je i fakt, že nemusí kupovat knihy, u kterých zjistí, že za koupi vůbec nestály. A mnoho čtenářů si půjčuje knihy, protože by své vlastní koupené neměl kde uskladnit. Mezi nově zpozorované návyky také můžeme zařadit půjčení knihy, kterou si čtenář oblíbí a následně si ji jde koupit do obchodu, protože ví, že si jí bude chtít přečíst znovu.

Graf 10: Bariéry v nákupu knih

Co vás odrazuje od koupě knih?

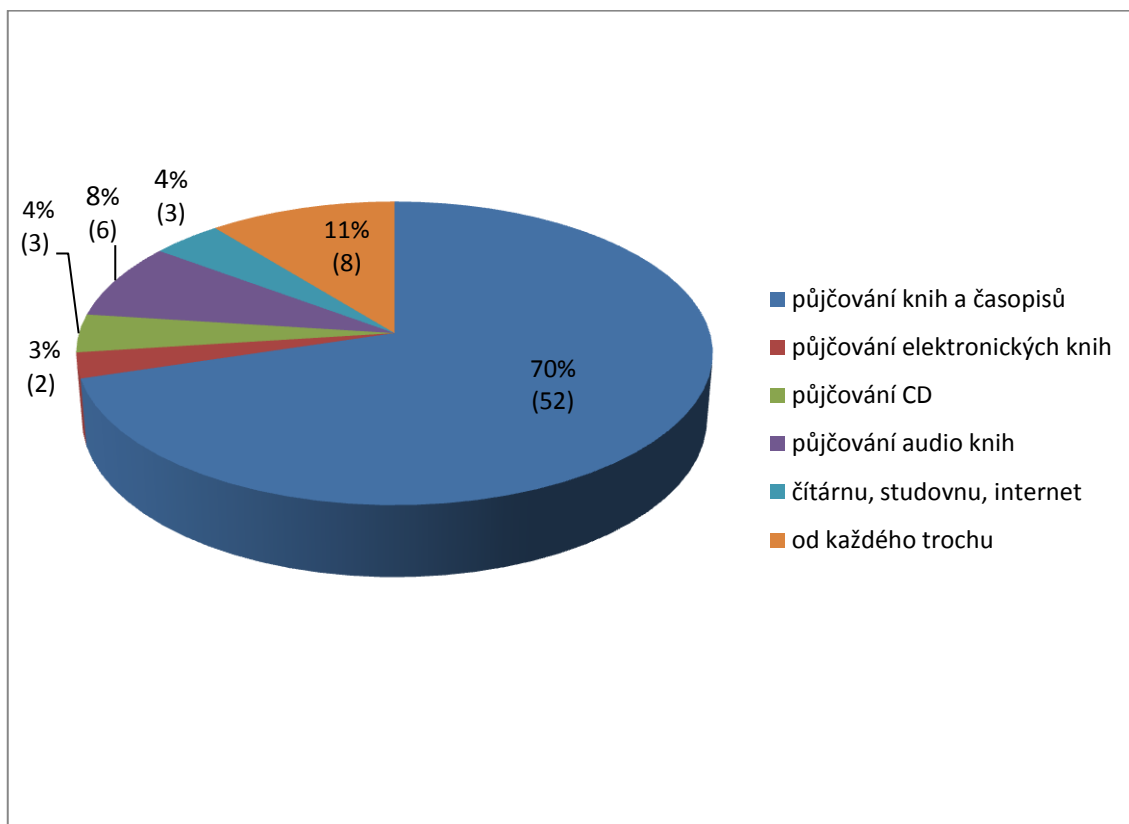

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Jak z grafu jednoznačně vyplývá, tak nejvýraznějším faktorem, který ovlivňuje nakupování knih, jsou ceny. Tato položka měla zastoupení 71% z celkového počtu respondentů. Další možnosti měly pouze malé zastoupení, z čehož vyplývá relativní spokojenost s nabídkou obchodů a jejich personálem. Cena zboží hraje v aktu koupě velmi výraznou roli. V českých obchodech je průměrná cena za jednu knihu 250 Kč a to je pro běžného čtenáře příliš mnoho. Půjčováním v knihovnách si čtenář může půjčit knih, kolik bude chtít, a to pouze za roční čtenářský příspěvek. Mezi nové návyky lze řadit také to, že si čtenář zapůjčí knihu v knihovně a pokud se mu zalíbí, tak si ji koupí v obchodě, protože si ji bude chtít přečíst znovu. Na tuto otázku odpovídalo mnohem více respondentů, než pro které tato otázka byla určena. Dle autorky to dodalo tomuto faktoru větší důraz.

Graf 11: Výběr z nabídky služeb knihoven

Jakou ze služeb knihoven využíváte nejvíce?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

U tohoto grafu je jasně vidět převládající půjčování knih a časopisů, které je zastoupeno 70 % z celkového počtu odpovědí. Tuto volbu lze zdůvodnit tak, že tato služba patří mezi nejtradičnější a knihovny mají největší nabídku právě těchto produktů. Půjčování CD již není natolik populární, protože je hudba volně k poslechu na internetu.

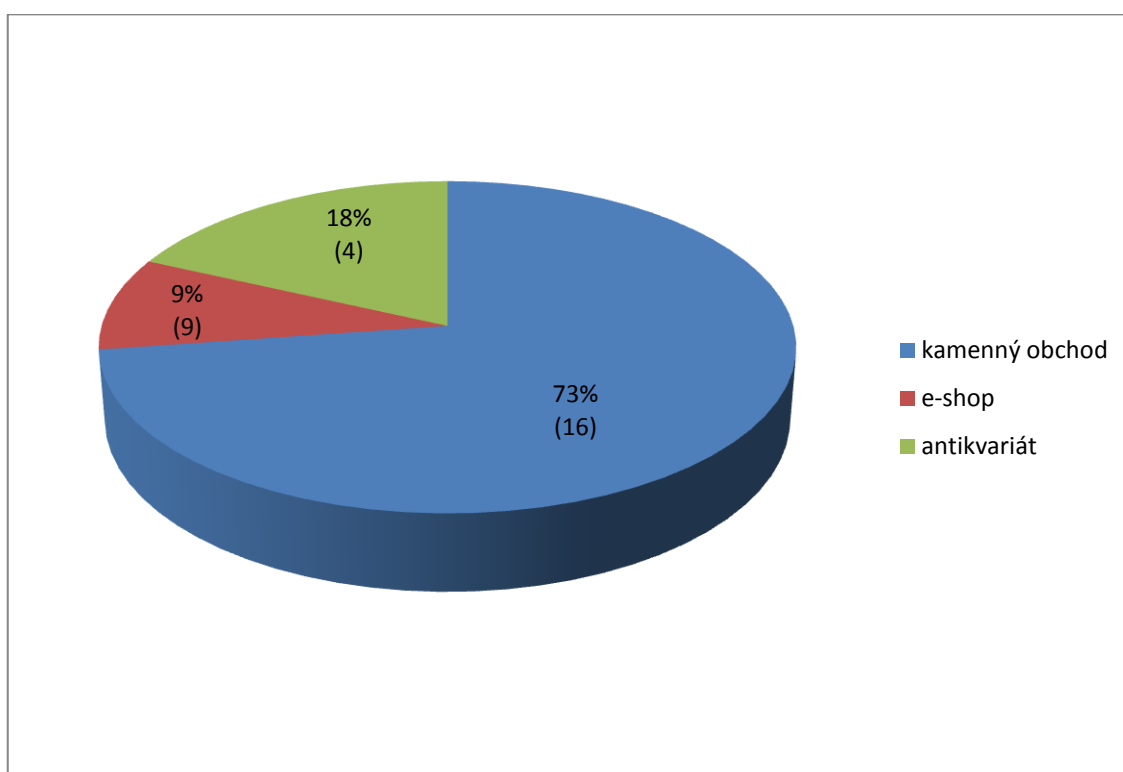
Tuto hypotézu lze jednoznačně potvrdit, protože veškerá data, která byla v grafech uvedena, se přesně shodovala se zněním hypotézy.

Hypotéza č. 4: I přes vysokou nabídku knih na internetu, si lidé stále nakupují knihy převážně v kamenných obchodech.

(Viz Graf 9 : Získávání knih) - V tomto grafu bylo nakupování knih zastoupeno 25 %.

Graf 12: Místo nákupů knih

Kde knihy nakupujete nejčastěji?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

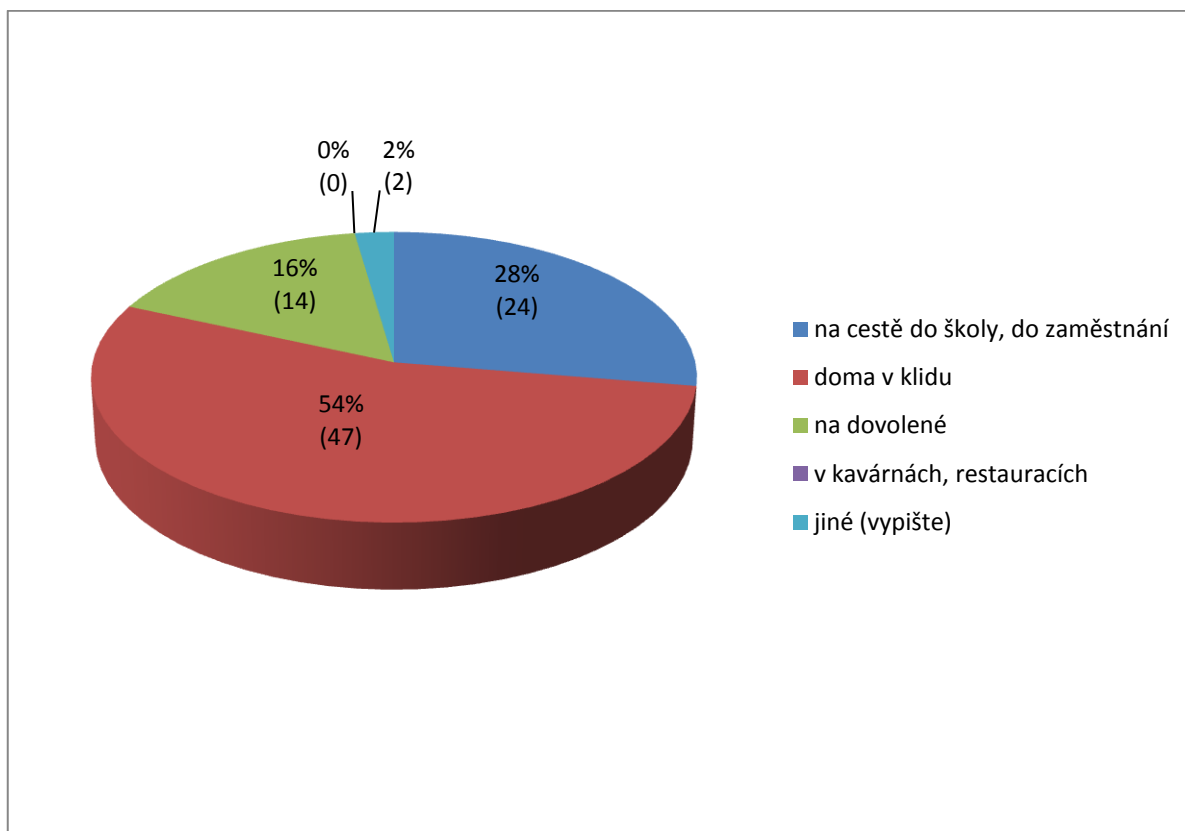
V tomto grafu má největší zastoupení nakupování knih v kamenných obchodech, které je zastoupené 73 % z celkového počtu odpovědí. Antikvariáty byly zastoupeny 18 % a uživatelé je pravděpodobně volí při snaze získat výtisk, který se již nevydává, nebo staré vydání konkrétní knihy. Relativně novým trendem se také jeví postup, kdy si čtená objedná, či rezervuje knihu přes e-shop, ale vyzvednout si ji jde do kamenného obchodu, kde si ji může prohlédnout.

Tuto hypotézu lze dle grafického znázornění také jednoznačně potvrdit.

Hypotéza č. 5: Nejčastěji lidé čtou knihy doma v klidu, ale mnoho lidí čte i na cestě do školy či do zaměstnání.

Graf 13: Oblíbená místa ke čtení knih

Kde nejčastěji čtete knihy?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

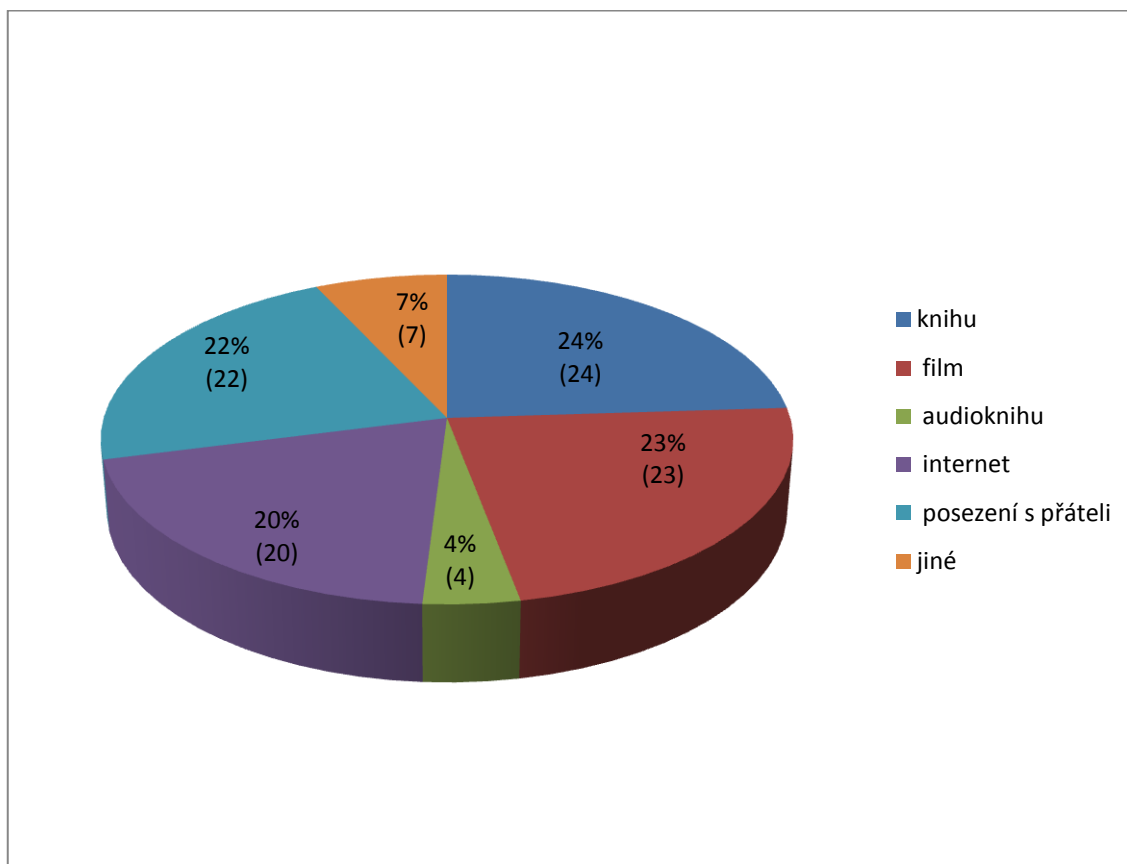
Z grafu jednoznačně vyplývá, že čtenáři jednoznačně preferují pro četbu domácí prostředí a pohodlí. Tato odpověď byla zastoupena 54 % z celkového počtu odpovědí. Další význačná možnost byla četba v dopravních prostředcích, která byla zastoupena 28 % celkových odpovědí. Tuto možnost lidé volí k ukrácení času, který cesta do školy či zaměstnání představuje. Četbu na dovolené preferuje 16 % respondentů. Za důvod lze považovat běžné pracovní vytížení ve spojení s vysokými časovými nároky na péči o rodinu apod. Na tuto možnost neodpovídali všichni respondenti. Nečtenáři v této otázce ve většině případů odpověď nevyznačovali.

Tuto hypotézu lze dle grafického znázornění jednoznačně potvrdit.

Hypotéza č. 6: Četba je stále jednou z nejoblíbenějších činností pro trávení volného času u všech věkových kategorií.

Graf 14: Volba aktivity pro volný čas

Pokud se máte rozhodnout jakým způsobem strávíte volný čas, volíte nejčastěji?

Zdroj : autor práce (vlastní šetření)

Tato otázka byla při vyhodnocování největším překvapením. Již na grafickém znázornění lze zaznamenat rozdělení jednotlivých hlasů mezi všechny možnosti. Za nejvýraznější lze v tomto případě považovat: knihu, film, internet a posezení s přáteli. Tyto možnosti měly téměř vyrovnané zastoupení v počtech odpovědí a lišily se pouze v pár hlasech. Nejvyšší počet odpovědí získala kniha s 24 % z celkového počtu odpovědí. Další možností byl film, který získal 23 % a lišil se od knihy o pouhý jeden hlas. Trávení volného času posezení s přáteli volilo 22 % a 20 % internet.

Vzhledem k věkovému zastoupení všech respondentů není tento výsledek natolik překvapující. Nejvíce respondentů bylo zastoupených v nejmladší generaci (15-39). Tento fakt mohl způsobit silné zkreslení odpovědí. Dnešní doba nových technologií a digitalizace v mnoha směrech odvádí pozornost potenciálních čtenářů k

internetu, filmům a jiným aktivitám, které jsou v digitální podobě. Knihy si však v dnešní době udržují své nezastupitelné místo a nejsou snadno nahraditelné žádnou jinou technologií.

Tuto hypotézu nelze potvrdit, protože se většina odpovědí řadila do čtyř hlavních kategorií, mezi kterými byly nepatrné výsledky.

4.7 Interpretace a diskuse výsledků

Hypotéza č. 1: Nové technologie a jejich využívání k četbě oslovují spíše mladší generaci čtenářů. U starších čtenářů převládá tradiční forma čtení.

Tuto hypotézu nelze potvrdit, protože tradiční forma převládá u všech generací čtenářů.

Hypotéza č. 2: Nové technologie jsou již hojně rozšířeny a používány ke čtení vysokým počtem uživatelů. E-knihy jsou získávány převážně z internetu.

Tuto hypotézu také není možné potvrdit, protože její formulace jí rozdělila na tři části, a z toho se potvrdily pouze dvě.

Hypotéza č. 3: Lidé si spíše knihy půjčují, protože je od koupi odrazuje vysoká nákupní cena a půjčují si převážně papírové knihy.

Tuto hypotézu lze jednoznačně potvrdit na základě grafických zobrazení a výsledků.

Hypotéza č. 4: I přes vysokou nabídku knih na internetu, si lidé stále nakupují knihy převážně v kamenných obchodech.

Tuto hypotézu lze jednoznačně potvrdit na základě grafických zobrazení a výsledků.

Hypotéza č. 5: Nejčastěji lidé čtou knihy doma v klidu, ale mnoho lidí čte i na cestě do školy či do zaměstnání.

Tuto hypotézu lze jednoznačně potvrdit na základě grafických zobrazení a výsledků.

Hypotéza č. 6: Četba je stále jednou z nejoblíbenějších činností pro trávení volného času u všech věkových kategorií.

Tuto hypotézu nelze potvrdit, protože se většina odpovědí řadila do čtyř hlavních kategorií, mezi kterými byly nepatrné výsledky.

ZÁVĚR

Autorka si toto téma zvolila kvůli osobnímu zájmu o problematiku, tento zájem se při zpracovávání ještě zvýšil a stal se tak motivací pro další bádání v oboru. Práce se soustředila na problematiku čtenářství v propojení s novými technologiemi. Tento stanovený cíl se promítl v celé práci, která komplexně zachycuje danou problematiku. Na základě teoretické analýzy klíčových pojmů byly rozpracovány následující oblasti: trh, digitalizace a čtenářství.

Původní struktura bakalářské práce se během zpracovávání rozrostla, což vedlo k úpravě navrhované osnovy a přehlednějšímu a systematičtějšímu uspořádání textu.

Teoretická část byla sestavována na základě odborné literatury a aktuálních podkladů v elektronické formě, které dosud v jiné podobě nebyly publikovány.

Jedním z problémů v praktickém výzkumu bylo selhání kvalitativního evaluačního nástroje. Selhání této formy nastalo při poskytnutí negativní zpětné vazby od jednotlivých nakladatelství. Z tohoto důvodu chyběla data k další analýze a hodnocení.

Kvantitativní výzkum probíhal formou dotazníku, který byl určen stovce respondentů. U této formy výzkumu se podařila 100% návratnost. I u tato forma výzkumu se setkala s drobnými úskalími, mezi které patřilo nedostatečné přečtení otázek od respondentů, či vyplňování podotázek, které nebyly pro danou možnost určené. Některé otázky naopak zůstaly od respondentů zcela nevyplněny. Tento problém lze vysvětlit chybějícími možnostmi pro úplné nečtenáře, které by je navedly, či přerušily v určité části dotazníku. Takto pokračovali ve zpracovávání dalších otázek.

Tuto situaci by vyřešilo zadání elektronického dotazníku, který by byl strukturován na několik cílových skupin a respondent by vyplňoval pouze takové otázky, které by odpovídaly předchozím odpovědím. Touto formou by také bylo možné získat reprezentativnější vzorek respondentů. Tento poznatek si autorka uvědomila a případně ho uplatní při dalším zkoumání.

V praktické části bylo hlavním cílem potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy, názorně poukázat na danou problematiku a propojit teoretickou a praktickou část.

Hypotézu č. 1, která zastupovala myšlenku, že nové technologie jsou používány mladší generací, kdežto starší čtenář volí tradiční formu nebylo možné potvrdit, protože výzkum prokázal, že kniha v tradiční formě stále představuje nezastupitelnou roli pro všechny generace čtenářů.

Hypotézu č. 2: Tato hypotéza se dělila na tři části a byla zachycena ve třech grafických zobrazeních. Elektronické knihy jsou mezi lidmi hojně rozšířeny, ale nejsou příliš používány k četbě. V další části se prokázalo, že nejčastějším způsobem získávání e-knih je jejich stahování z internetu. Potvrzení této hypotézy se prokázalo pouze u dvou částí což nelze považovat za jednoznačný důkaz pro potvrzení hypotézy jako celku.

Hypotéza č. 3: Tato hypotéza se jednoznačně potvrdila. Na základě průzkumu bylo možné zjistit, že lidé nejčastěji knihy půjčují a od nákupu je odrazuje vysoká pořizovací cena knih. Mezi nejvyužívanější služby knihoven patří půjčování klasických knih a časopisů.

Hypotéza č. 4: Tuto hypotézu bylo možné jednoznačně potvrdit. Prokázalo se, že lidé nejraději nakupují knihy v kamenných obchodech.

Hypotéza č. 5: U této hypotézy se jednoznačně potvrdilo, že čtenáři nejraději čtou v domácím prostředí a jako další možnost byla nejvíce zastoupena četba při dopravě do školy, či zaměstnání.

Hypotéza č. 6: V této hypotéze se neprokázala jednoznačná převaha četby nad ostatními možnostmi k trávení volného času. Odpovědi respondentů se rozdělily mezi kategorie: četba, posezení s přáteli, internet a filmy. Mezi uvedenými možnostmi nebyl natolik významný rozdíl, aby bylo možné hypotézu jednoznačně potvrdit.

V praktické části bylo nejzajímavějším zjištěním, že všechny generace čtenářů upřednostňují tradiční formu knihy před elektronickou verzí. Papírová kniha má dlouholetou tradici a svou pozici si udržuje i v době digitalizace, masového rozšíření médií a jiných zábavních prostředků.

I přes to je nutné dále čtenářství podporovat a považovat ho za jeden z nejvýznamnějších prostředků socializace a kulturního obohacení, který se musí upevňovat již od útlého dětství. Je nutné dětem představit krásu knih, jejich poutavost a význam v dnešním světě. O tuto činnost se snaží kampaně a organizace na podporu

čtenářství. Svou činnost a osvětu v tomto oboru by měly provozovat i nadále a snažit se do činnosti zapojit co nejvíce lidí.

V dnešní digitální době by technologie neměla vytlačovat knihu, ale stát se její partnerkou a otevřít tak cestu zcela novému směru a přístupu ke knihám, bez ohledu na formu knihy.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Digitalizace, aneb, Konec oslích uší: DKOU : sborník vydaný u příležitosti stejnojmenné konference konané 14.-16.6.2010 v Městské knihovně v Praze. Praha: Městská knihovna v Praze, 2010. ISBN 978-80-85041-05-7.

Infokon - inspirace, inovace, imaginace: sborník příspěvků z konference 22. listopadu 2008 : druhý ročník konference. Vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2008. ISBN 978-80-7399-591-1.

JÄGER, Radim. *Moderní přístup ke knihovnickým systémům: aplikace na resort životního prostředí.* 1. vyd. Praha: CENIA, 2012. ISBN 978-80-85087-95-6.

KRČ, Miroslav a Oto KUBIK. *Ekonomie: vstupní kurs.* Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0328-X.

MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurs.* 8. aktualiz. vyd. Slaný: Melandrium, 2003. ISBN 80-861-7538-3.

NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery.* 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.

SMEJKALOVÁ, Radka. *Když knížky zpívají... Revoluce v dětské tvorbě. Týden.* 2013, č. 78.

SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie.* 1.vyd. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-05-2.

ŠVARCOVÁ, Jena. *Ekonomie: stručný přehled : teorie a praxe aktuálně a v souvislostech.* Zlín: CEED, 1998. ISBN 80-902552-0-5.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007).* Vyd. 1. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-270-1.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010).* Vyd. 1. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-515-3.

VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika.* Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN ISBN 80-04-24503-X.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

RANKOV, Pavol. *Informačná spoločnosť - perspektívy, problémy, paradoxy*. Vyd. 1.
Levice: Koloman Kertész Bagala, LCA Publishers Group, 2006. ISBN 8089129919.

Seznam použitých internetových zdrojů

Analýza německého vydavatelského sektoru: Publikování v Německu v r. 2003. In: *Svaz českých knihkupců a nakladatelů* [online]. 2004 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.sckn.cz/content/zpravy/file-111.htm>

BÍLEK, Petr A. Próza a poezie. In: *Portál české literatury* [online]. 2005 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/literatura-po-r-1945/proza-a-poezie/>

CELBOVÁ, Ludmila. elektronická kniha. In *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000866&local_base=KTD.

CÍSAŘ, Jaroslav a Miroslav BALAŠTÍK. Transformace knižního trhu a literatury po listopadu 1989. In: *Portál České literatury: Český knižní trh* [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/res/data/031/005802.pdf>

Digital rights management. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_rights_management

DIMTER, Tomáš. Rakouská literatura žije. A jak!. In: *Literární noviny: Pražská revue* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/praska-knini-revue/3089-rakouska-literatura-ije-a-jak>

DOČEKAL, Daniel. 60% stažených e-knih v Německu jsou pirátská stažení. In: *Bookz.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.bookz.cz/wordpress/2011/10/13/60-stazenych-e-knih-v-nemecku-jsou-piratska-stazeni/>

DOČEKAL, Daniel. EBooks - elektronické knihy - současnost a budoucnost. In: *Slideshare* [online]. 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/MedvidekPU/ebooks-elektronick-knihy-souasnost-a-budoucnost-svt-knihy-201005>.

DOČEKAL, Daniel. Google prohrál, dohoda v kauze Google Books odmítnuta soudem. In: *Justit.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2011/03/23/google-prohral-dohoda-v-kauze-google-books-odmitnuta-soudem/>

E-book. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/E-book>

FISCHER, Ernst. Kontinuita i změna: knižní trh v Německu. In: *Německy psané knihy v českém překladu* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.goethe.de/ins/cz/prj/lit/buc/ver/cs8326705.htm>

FISCHER, Ernst. Země čtenáře: Knižní trh v Německu. In: *Německy psané knihy v českém překladu* [online]. 2009 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.goethe.de/ins/cz/prj/lit/buc/buc/cs4628794.htm>

Historie SČKN. *Svaz českých knihkupců a nakladatelů* [online]. 2009 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.sckn.cz/index.php?p=historie>

Info o projektu. *Wooky.cz* [online]. 2011-2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.wooky.cz/>

Interaktivní výuka. In: *UČEBNICEfraus.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://ucebnice.fraus.cz/interaktivni-vyuka/>

JANYŠKA, Petr. Česká účast na polském knižním veletrhu. In: *Portál české literatury* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/zpravy/ceska-ucast-na-polskem-kniznim-veletrhu/>

JIŘIČKA, Jan. Stovky českých školáků se místo papírových učebnic zkusí učit z iPadů. In: *IDNES.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zacise-budou-ucit-z-ipadu-0y5-/domaci.aspx?c=A120124_181429_domaci_jj

KAMPAŇ NA PODPORU ČETBY KNIH. *Rosteme s knihou* [online]. 2007 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.rostemesknihou.cz/cz/rosteme-s-knihou/o-projektu/>

KAŇKA, Jan. E-kniha a její čtečka. In: *Slideshare* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/JanKanka/e-kniha-a-jej-teka>

KODÝTEK, Pavel. Historie českého Internetu. In: *Web design Pay&Soft* [online]. 2006 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.webdesign.paysoft.cz/clanky/2006/historie-ceskeho-internetu/>

KRČMÁŘ, Petr. Český trh s e-knihami: stále jsme ještě na začátku. In: *Root.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.root.cz/clanky/cesky-trh-s-e-knihami-stale-jsme-jeste-na-zacatku/>

KUŠNIERIK, Juraj. Padá knižný trh? Ale ba!. In: *Týždeň* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.tyzden.sk/kultura/pada-knizny-trh-ale-ba.html>

LALLANILLA, Marc. Is This 1949 Device the World's First E-Reader?. In: *LiveScience* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.livescience.com/26728-first-e-reader.html> -první čtečka

LANGER, Emily. Project Gutenberg creator Michael S. Hart dies at 64. In: *The Washington Post* [online]. 2011 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: http://articles.washingtonpost.com/2011-09-08/local/35274402_1_online-library-project-gutenberg-michael-s-hart

LANGOVÁ, Dagmar. Knihou roku v Polsku – Kniha tváře esejisty M. Bieńczyka. In: *Zprávy rozhlas: Mozaika* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://zpravy.rozhlas.cz/mozaika/zahranicni/_zprava/knihou-roku-v-polsku-kniha-tvare-esejisty-m-bieczkyka--1125695

LEBERT, Marie. EBooks: 1998 – The first ebook readers. In: *Project Gutenberg News* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.gutenbergnews.org/20110716/ebooks-1998-the-first-ebook-readers/>

LICHNOVSKÁ, Pavla. Digitalizace dokumentů. In: *Kabinet informačních studií a knihovnictví* [online]. 2010 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Digitalizace_dokument%C5%AF

O projektu. *Noc s Andersenem* [online]. 2010 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

- Počítání nakladatelů aneb Česká nakladatelská scéna (2007). In: *Pistorius.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.pistorius.cz/KNIZNITRH/Nakladatele.html>
- Počítání nakladatelů aneb Česká nakladatelská scéna (2007). In: *Počítání nakladatelů aneb Česká nakladatelská scéna (2007)* [online]. 2007 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.pistorius.cz/KNIZNITRH/Nakladatele.html>
- Proč digitalizujeme?: Úvodem... In: *Knihovna Národního muzea: Oddělení knižní kultury* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://knizni-kultura.wz.cz/proc.html>
- Prodeje knih ve Francii stoupají, ty elektronické brzdí vláda a odbory. In: *Ihned.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-56276400-prodeje-knih-ve-francii-stoupaji-ty-elektronicke-brzdi-vlada-a-odbory>
- Prodeje tištěných knih vloni klesly v Británii i v USA. Levné e-knihy trh nezachrání. In: *Ihned.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://m.ihned.cz/c1-59065170-prodeje-tistenych-knih-vloni-klesly-v-britanii-i-v-usa-levne-e-knihy-trh-nezachrani>
- Projekt Gutenberg zastaven. In: *Strategie.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://strategie.e15.cz/zpravy/projekt-gutenberg-zastaven>.
- RANKOV, Pavol. O slovenském knižním trhu. In: *Sochorek* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.sochorek.cz/cz/pr/blog/1311666296-o-slovenskem-kniznim-trhu.htm>
- SMOLÍKOVÁ, Marta. Daňová reforma již nezohledňuje knižní trh. In: *ProCulture* [online]. 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/legislativa/danova-reforma-jiz-nezohlednuje-knizni-trh-1346.html>
- SOCHOREK, Radim. Knižní trh USA: loni vyšly jen tři stovky překladů. In: *Knižní trh USA: loni vyšly jen tři stovky překladů* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.sochorek.cz/cz/pr/blog/1294783506-knizni-trh-usa-loni-vysly-jen-tri-stovky-prekladu.htm>
- Statistika k Noci s Andersenem 2011. Klub dětských knihoven [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.kdk.munovapaka.cz/2011.doc>
- STÖCKLOVÁ, Anna. Proměny knižního trhu v současnosti. In: *Knihovnický Zpravodaj Vysočina* [online]. 2008 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=1056&key=M>
- ŠKYTOVÁ, Alžběta. O audioknihách. In: *Audioknihy.net* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://audioknihy.net/oaudioknihach/>
- ŠOTOLOVÁ, Jovanka. Francie a její literární ceny: Jak vyžrát na trh?. In: *Ihned.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-39223170-francie-a-jeji-literarni-ceny-jak-vyzrat-na-trh>
- TKAČÍKOVÁ, Daniela. Systém ISBN. In: *Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava* [online]. 1998-2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://knihovna.vsb.cz/kurzy/uvod/06.html>

Trh s e-knihami se v Americe zdvojnásobil, beletrie už prodává víc než na papíře. In: *IHNED.CZ* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-56620550-trh-s-e-knihami-se-v-americe-zdvojnásobil-beletrie-uz-prodava-vic-nez-na-papire>

VASSILIOU, Androulla. Celá Evropa čte dětem. In: *Celé Česko čte dětem* [online]. 2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/464/cela-evropa-cte-detem/>

VŠETEČKA, Roman. Elektronická kniha nepotřebuje papír a vejdou se do ní stovky románů. In: *Technet.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/elektronicka-kniha-nepotrebuje-papir-a-vejdou-se-do-ni-stovky-romanu-1i7-/hardware.aspx?c=A070204_003411_hardware_vse

VYLEŤAL, Martin. Češi loni koupili čtyřikrát víc e-knih než před rokem, na trh už míří i zbývající vydavatelé. In: *Lupa.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/cesi-loni-koupili-ctyrikrat-vic-e-knih-nez-pred-rokem-na-trh-uz-miri-i-zbyvajici-vydavatele/>

WILDOVÁ, Radka. *Rozvoj čtení a čtenářství v ČR a Společnost CzechRA* [online]. 2010 [cit. 2013-02-12]. Dostupný z: http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=klisty7_czechra

Zpráva o Českém knižním trhu. In: *Zpráva o Českém knižním trhu* [online]. 2010 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://sckn.cz/content/zpravy/file-847.pdf>

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Porovnání výhod a nevýhod e-knih a tištěných knih.....	32
Tabulka 2: Vzdělání respondentů.....	51

Seznam grafů

Graf 1: Nejoblíbenější forma četby knih u nejmladší generace čtenářů.....	53
Graf 2: Nejoblíbenější forma četby knih u střední generace čtenářů.....	53
Graf 3: Nejoblíbenější forma četby knih u nejstarší generace čtenářů.....	53
Graf 4: Vlastnictví zařízení umožňující elektronické čtení.....	55
Graf 5: Používání zařízení k četbě e-knih.....	56
Graf 6 : Preference elektronického čtení před tradiční formou.....	57
Graf 7: Získávání elektronických knih.....	58
Graf 8: Lidé a audioknihy.....	59
Graf 9: Získávání knih.....	60
Graf 10: Bariéry v nákupu knih.....	61
Graf 11: Výběr z nabídky služeb knihoven.....	62
Graf 12: Místo nákupů knih.....	63
Graf 13: Oblíbená místa ke čtení knih.....	64
Graf 14: Volba aktivity pro volný čas.....	65

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Nakladatelství v ČR a počty jejich vydaných titulů za rok 2010 a 2011.....	I
Příloha B: Dotazník pro veřejnost.....	II
Příloha C: Interview s nakladatelstvím.....	VI

Příloha A: Nakladatelství v ČR a počty jejich vydaných titulů za rok 2010 a 2011

Nakladatelství	Typ	Místo	Počet titulů	
			2011	2010
Albatros Media*	a.s.*	Praha	804	753
Euromedia Group**	k. s.**	Praha	474	481
Grada Publishing	spol. s r. o.	Praha	420	405
MOBA	spol. s r. o.	Brno	356	375
Univerzita Karlova	vš	Praha	322	349
Masarykova univerzita	vš	Brno	286	269
AV ČR	státní	Praha	257	241
Univerzita Palackého v Olomouci	vš	Olomouc	224	178
Nakladatelství ČVUT v Praze	vš	Praha	213	174
EGMONT ČR	spol. s r. o.	Praha	210	267
Portál	spol. s r. o.	Praha	166	154
Mladá fronta	a. s.	Praha	164	191
Nakladatelství Fragment	spol. s r. o.	Praha	163	192
Buchal Jiří – BB art		Praha	153	187
Ostravská univerzita	vš	Ostrava	147	131
Svojtka & Co.	spol. s r.o.	Praha	143	209
Vysoká škola báňská – Technická univerzita	vš	Ostrava	136	179
Tribun EU	spol. s r.o.	Brno	136	159
Vysoké učení technické v Brně	vš	Brno	134	162
Argo	spol. s r. o.	Praha	132	138
Rebo Productions CZ	spol. s r. o.	Dobřejovice	123	171
Nová Forma	spol. s r. o.	České Budějovice	119	100
Wolters Kluwer ČR	a. s.	Praha	115	99
Technická univerzita. Liberec	vš	Liberec	111	139
Nakladatelství SLOVART	spol. s r. o.	Praha	109	110
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně:UTB Zlín	vš	Zlín	109	92
Juhaňák Stanislav – Triton		Praha	108	78
ALPRESS	spol. s r. o.	Frýdek – Místek	102	97

(Zdroj: ⁴⁴)

⁴⁴ Zpráva o Českém knižním trhu. In: *Zpráva o Českém knižním trhu* [online]. 2010 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://sckn.cz/content/zpravy/file-847.pdf>

Příloha B: Dotazník pro veřejnost

Dobrý den, vážený/á čtenáři či čtenářko tohoto listu.

Jsem studentkou třetího ročníku Univerzity Jana Amose Komenského v Praze a touto cestou bych vás ráda požádala o spolupráci při vyplňování dotazníku, který bude sloužit k praktické části mé bakalářské práce na téma "Nové technologie a jejich vliv na uživatelské zvyky čtenářů".

Vámi vyplněné údaje budou kvantifikovány a dále zpracovávány. A poslouží k zjištění aktuálních informací o přístupu čtenářů ke knize a jejich vztahu k novým moderním technologiím, které jsou na českém trhu stále více zastoupeny. Tento dotazník je anonymní a vámi uvedené informace slouží pouze pro účel tohoto výzkumu a nebudou dále šířeny.

V případě, že by se vás tento dotazník jakýmkoliv způsobem dotýkal, či se neslučoval s vašimi názory, tak není povinností jej vyplnit.

Děkuji za věnovaný čas a za spolupráci.

S přáním krásného dne.

Lenka Bartošíková

DOVOLTE MI VÁS UPOZORNIT, ŽE TENTO DOTAZNÍK SE ZABÝVÁ LITERATUROU, KTERÁ JE ČTENÁ ZCELA DOBROVOLNĚ A SE ZÁJMEM ČTENÁŘE. NEJEDNÁ SE PROTO O LITERATURU, KTEROU VYŽADUJÍ PRACOVNÍ POVINNOSTI, ČI ŠKOLA.

Prostor pro návrhy, připomínky k dotazníku.

.....
.....
.....

VZTAH KE KNIHÁM A ČTENÁŘSKÉ ZVYKY - ODDÍL A

1) Pokud se máte rozhodnout jakým způsobem strávíte volný čas, volíte nejčastěji? a) knihu, b) film, c) audioknihu, d) internet, e) posezení s přáteli,... f) jiné (uved'te).....

B, C-> 1A) Proč volíte tento způsob předávání příběhu místo knihy? a) ušetření času, b) nemusím nad tím tolik přemýšlet, c) líbí se mi to více než kniha, d) nevím

2) Jaký je váš vztah ke knihám? a) Pravidelný čtenář, b) Příležitostný čtenář, c) Nečtenář

C->2A) Jaké jsou vaše důvody "proč nečíst"? a) Není čas, b) Nemám o to zájem, c) Nejsou knihy, které by mě zajímaly, d) Nemožnost vybrat si správnou knihu, e) Není to potřeba

C->2B) Čemu se ve volném čase věnujete místo četby? a) sport, b) internet, c) kultura, d) koníčky, e) jiné

3) Jak často čtete knihy? a) velice často (3-4x týdně), b) příležitostně (cca 5x měsíčně), c) zřídka, d) nikdy

4) Kolik knih přibližně přečtete ročně? a) Více než 30, b) 15-25, c) 10-14, d) méně než 5

5) Jakou formou nejraději čtete knihy? a) tradiční forma(kniha), b) čtečka knih, c) internet, d) jiné

6) Jakým způsobem převážně získáváte knihy? a) kupuji si je, b) půjčuji si je v knihovně, c) půjčuji si je od kamarádů, d) stahuji si je z internetu, e) rodinná knihovna

Pro A -> 6A) Kde knihy nakupujete nejčastěji? a) kamenný obchod, b) e-shop, c) antikvariát

Pro B, C, D, E-> 6B) Co vás odrazuje od koupě knih? a) ceny, b) špatná orientace v obchodech, c) neprofesionální personál, d) jiné (vypište).....

7) Kde nejčastěji čtete knihy? a) na cestě do školy, do zaměstnání, b) doma v klidu, c) na dovolené, d) v kavárnách, restauracích, e) jiné (vypište)

8) Jakou úlohu mají podle vás v dnešní době knihy v tradiční formě, oproti e-knihám, audioknihám

a filmům: a) nezastupitelná role, b) jsou zastaralé, c) je jedno v jaké formě knihy jsou

KNIHOVNY A JEJICH SLUŽBY - ODDÍL B

1) Je ve vašem bydlišti knihovna, využíváte jejích služeb? a) ano, využívám, b) ano, ale nevyžívám jí, c) není

2) Jakou knihovnu navštěvujete? a) městská knihovna, b) školní knihovna, c) národní knihovna,

3) Jakou ze služeb knihoven využíváte nejvíce? a) půjčování knih a časopisů, b) půjčování elektronických knih, c) půjčování CD, d) půjčování audio knih, e) čítárnu, studovnu, internet, f) od každého trochu

4) Jste spokojeni s vybavením knihoven a rozšiřováním jejich nabídky pro čtenáře? a) ano, b) spíše ano, c) spíše ne, d) nevím, e) rozhodně ne (proč? vypište).....

ČETBA E-KNIH - ODDÍL C

1) Vlastníte nějaké zařízení s možností čtení knih v elektronické podobě (chytrý telefon, počítač, čtečka knih, tablet), nebo plánujete jeho pořízení? a) vlastním, b) ne, ale plánuji si ho pořídit, c) ne a neplánuji si jej pořídit

A-> 1A) Využíváte toto zařízení k četbě e-knih? a) ano, b) ne

A-> 1B) Vyhovuje vám tato metoda více než četba v tradiční formě? a) ano, b) ne

A -> 1C) Co vám na čtení e-knih pomocí technického nosiče vyhovuje nejvíce? a) lehce přenosné, b) je dostupných více knih a dat najednou, c) knihy jsou levnější, d) knihy se dají stáhnout z internetu zadarmo, e) je to moderní

A-> 1D) Co naopak shledáváte, jako největší nevýhodu takového čtení? a) vysoká pořizovací cena zařízení, b) nepodporované formáty, c) knihu nemůžu nikomu půjčit, darovat, d) některé novinky nejsou v elektronické podobě, e) jiné

A-> 1E) Jak získáváte e-knihy? a) kupuji, b) půjčuji, c) stahuji z internetu

2) Co si myslíte o nástupu nového trendu čtení knih v elektronické podobě? a) souhlasím s tím, líbí se mi to, b) nesouhlasím s tím, nelíbí se mi to, c) je mi to jedno, d) nevím

AUDIO KNIHY - ODDÍL D

1) Jaký je váš vztah k audioknihám? a) vyhledávám je, b) nevyhledávám je, c) dosud jsem se s ničím takovým nesetkal/a

2) Jste spokojeni s rozšiřováním nabídky audioknih na trhu? a) ano, b) ne (důvod... prosím vypište).....

KNIŽNÍ TRH - ODDÍL E

1) Jste spokojen/a s nabídkou, kterou poskytuje český knižní trh? a) ano, b) ne

2) Knižní trh je podle vás: a) přesycen, nedá se v něm snadno orientovat b) nabídka trhu je přiměřená, c) nabídka trhu není dostatečná, d) nevím

3) Měl by se podle vás ČKT ve své budoucí strategii dále zaměřovat na digitalizaci knih? a) ano, b) ne (prosím vypište důvod).....

OSOBNÍ ÚDAJE

Věk:

Nejvyšší dosažené vzdělání: ZŠ SŠsM SŠbezM VOŠ VŠ

Pohlaví: muž/ žena

Žijete: ve městě/ na vesnici

Interview - Otázky pro nakladatelství

- 1) Vaše nakladatelství se pohybuje na knižním trhu dlouhodobě. Kolik knih jste za tu dobu již vydali?
- 2) Jaké strategické kroky musíte podnikat, aby jste si udrželi stálé zákazníky a konkurenčně jste obstáli na trhu?
- 3) Jakým způsobem se snažíte zaujmout potenciálního zákazníka?
- 4) Vaše nabídka musí mít co nejširší záběr a přizpůsobovat se požadavkům trhu. V minulých letech to bylo zavedení e-knih a audio knih. Jaký úspěch zaznamenaly u zákazníků tyto novinky?
- 5) Velikou novinkou jsou i e-učebnice. Jaký úspěch jste zaznamenali při jejich prodeji?
- 6) Vaše nakladatelství má také svůj knižní klub, poskytující věrným zákazníkům mnoho výhod. Kolik zákazníků je doposud do vašeho věrnostního programu registrováno?
- 7) Zapojuje se vaše vydavatelství do některých kulturních akcí? Popř. do jakých?
- 8) S jakými programy, či nadacemi na podporu čtenářství spolupracuje vaše vydavatelství, nebo se plánuje do nich zapojit?
- 9) Jaké jsou vaše postupy proti porušování autorských práv vašich autorů? Resp. aby vaše knihy nebyly volně ke stažení na internetu?
- 10) Jak dlouho funguje váš e-shop a jaký je odběr zboží v poměru e-shop a kamenný obchod?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Bartošíková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Nové technologie a jejich vliv na uživatelské zvyky čtenářů

Rok: 2013

Počet stran textu: 62

Počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 48

Vedoucí práce: PhDr. Helena Havlíková